

Merja Jämsinen-Haarala

ETSIVÄN NUORISOTYÖN
TOIMINTAMALLI
LAUKAAN KUNNASSA

Opinnäytetyö
Sosiaalialan koulutusohjelma

Joulukuu 2010

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences	Opinnäytetyön päivämäärä 19.12.2010				
Tekijä(t) Merja Jämsinen-Haarala	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Sosiaalian koulutusohjelma				
Nimeke Etsivän nuorisotyön toimintamalli Laukaan kunnassa					
Tiivistelmä <p>Ammatillisen etsivän työn perustehtävänä on etsiä, löytää ja auttaa nuoria, jotka ovat avun tarpeessa, eivätkä jostain syystä käytä olemassa olevia auttamis- ja palvelujärjestelmiä. Etsivä nuorisotyön toiminta on rakentunut paikallisista tarpeista käsin, eikä toiminnalle ole annettu valtakunnallisesti tarkkoja malleja. Työn toimintamallien puuttuminen pakottaa etsivän nuorisotyön työntekijät ja yhteistyöverkostot pohtimaan työn lähtökohtia, menetelmiä ja tavoitteita.</p> <p>Opinnäytetyöni tarkoituksena on kuvata Laukaan kunnan etsivän nuorisotyön toimintamalli. Opinnäytetyöni on raportti, jolla pyritään selkeästi osoittamaan työn eri osa-alueet ja toimintamallin kehittämisen vaiheet. Toimintamallia arvioidaan itsearviointina.</p> <p>Laukaan kunnan etsivän nuorisotyön toimintamalli kehitettiin vuoden 2010 kevään ja syksyn aikana. Toimintamallissa esitellään asiakkaan ohjausmallin lisäksi työmalli, etsivän työn tiimin toiminta, ryhmätoiminta, monialainen yhteistyö sekä koulu- ja oppilaitosyhteistyö.</p> <p>Opinnäytetyö on raportti Laukaan kunnan etsivän nuorisotyön toiminnan kehittamisestä, toimintamallin esittelystä, arvioinnista ja edelleen kehittamisestä.</p>					
Asiasanat (avainsanat) Etsivä nuorisotyö, palveluohjaus, toimintamalli, asiakkaan ohjausmalli					
Sivumäärä 49+liitteet	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 33%;">Kieli</td> <td style="width: 33%;">URN</td> </tr> <tr> <td>Suomi</td> <td></td> </tr> </table>	Kieli	URN	Suomi	
Kieli	URN				
Suomi					
Huomautus (huomautukset liitteistä) 					
Ohjaavan opettajan nimi Leena Kokkonen	Opinnäytetyön toimeksiantaja Laukaan kunta				

DESCRIPTION

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Date of the bachelor's thesis 19.12.2010
Author(s) Merja Jämsinen-Haarala	Degree programme and option Degree program in Social Services	
Name of the bachelor's thesis Operational model of outreach youth work in municipality of Laukaa.		
Abstract <p>Basic mission of professional outreach youth work is to search, find and help young people, who really need help but for some reason they don't use existing helping and servicing systems. Outreach youth work has developed for local needs and there aren't strict nationwide standards of activities for outreach youth work. Missing of those nationwide standards makes outreach youth workers and co-operating network to think about the basis, methods and goals of the outreach youth work.</p> <p>Aim of my bachelor's thesis is to describe the standard of activity for outreach youth work in municipality of Laukaa. With help of this report I attempt to point out the different parts of outreach youth work and the periods of development operational model.</p> <p>Operational model for outreach youth work in municipality of Laukaa was developed during spring and autumn in year 2010. Customer counselling, working methods, operation of the team of outreach youth work, group working, multi level co-operation and co-operation with learning institutions are introduced in this bachelor's thesis.</p> <p>This bachelor's thesis is a report about developing methods of outreach youth work in municipality of Laukaa, introducing operational model, evaluation and further development.</p>		
Subject headings, (keywords) Outreach youth work, case management, operational model, customer counselling		
Pages 49+appendices	Language Finnish	URN
Remarks, notes on appendices		
Tutor Leena Kokkonen	Bachelor's thesis assigned by Municipality of Laukaa	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	2
2	ETSIVÄ NUORISOTYÖ SYRJÄYTYMISEN EHKÄISIJÄNÄ.....	4
2.1	Etsivän työn periaatteet.....	5
2.2	Etsivän työn reunaehdoja.....	6
2.3	Etsivän työn menetelmä.....	7
2.4	Nuorten syrjäytyminen	10
2.5	Nuorisolaki ja etsivä nuorisotyö	12
3	VOIMAANTUMINEN ETSIVÄN NUORISOTYÖN TOIMINTA- AJATUKSENA.....	14
4	PALVELUOHJAUSMALLI ETSIVÄSSÄ NUORISOTYÖSSÄ.....	16
4.1	Palveluohjaus asiakkaan kanssa tehtävän työn menetelmänä	17
4.1.1	Palvelujen yhteensovittaminen	19
4.2	Henkilökohtainen palveluohjaus	20
4.3	Henkilökohtaisen palveluohjauksen tulokset	21
5	TOIMINTAMALLIN KEHITTÄMISEN KUVAILU.....	22
6	ETSIVÄN NUORISOTYÖN TOIMINTAMALLI LAUKAAN KUNNASSA...	26
6.1	Asiakkaan ohjausmalli.....	26
6.2	Etsivän työn työmalli.....	30
6.3	Etsivän työn tiimi.....	32
6.4	Ryhmätoiminta	32
6.5	Monialainen yhteistyö	33
6.6	Koulu- ja oppilaitosyhteistyö.....	35
7	TOIMINTAMALLIN ARVIOINTI.....	37
8	POHDINTA	44
9	LÄHTEET	47
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

”Toni on 20-vuotias nuori mies. Hän on suorittanut peruskoulun loppuun ja aloittanut ammattikoulun kaksi kertaa, mutta on jättänyt opiskelun kesken hyvin pian motivaatio-ongelmien ja lisääntyneen päihteiden käytön vuoksi. Toni on saanut lykkäystä asepalveluksen suorittamisesta paniikkihäiriön vuoksi. Tällä hetkellä Toni asuu kotona, jossa vanhemmat kustantavat hänen elämisenensä. Aikaansa Toni viettää netissä ja kavereiden kanssa kylillä. Alkoholien käyttö on runsasta.”

Tonin tarina on kuvitteellinen, mutta se voisi hyvin olla jonkun nuoren miehen tarina ja muistuttaa kovasti usean etsivän nuorisotyön asiakkaan tarinaa. Tonin kaltaisten nuorten tarpeita vastaamaan on kehittynyt etsivän nuorisotyön työmuoto.

Suomalainen ammatillinen etsivä nuorisotyö aloitettiin nelivuotisen kokeiluprojektin kautta Tampereella vuonna 1991. Kokeilun tavoitteena oli kehittää uusia työtapoja ja menetelmiä nuoriso- ja sosiaalitoimen välimaastoon, kerätä kokemuksia eri ammattikuntien välisestä vuorovaikutuksesta ja rikkoa hallintokuntien tasolla perinteisiä rajoja sekä yhdistää resursseja. Tampereen etsivän nuorisotyön projektin kohderyhmänä oli ne riskiryhmissä elävät nuoret, jotka eivät osaa, tahdo tai pysty hakeutumaan olemassa oleviin palvelujärjestelmiin. (Huhtajärvi 2007, 451- 453.) Tampereen kokeiluprojektin jälkeen Suomessa etsivää nuorisotyötä tehtiin pääasiallisesti suurimmissa kaupungeissa kunnallisena, moniammatillisena palveluna.

Pääministeri Matti Vanhasen toinen hallitus on ohjelmassaan 2007 ottanut nuorten syrjäytymisen ehkäisyn yhdeksi yhteiskunnalliseksi teemaksi. Tätä varten hallitus on tehnyt määräraharauksen koko kehyskaudelle nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn ja työllisyyden parantamiseen. (Hallituksen strategia-asiakirja 2007, 40- 46.) Valtion talousarviossa vuodelle 2008 tätä niin sanottua nuorisorahaa varattiin yhteensä 15,5 miljoonaa euroa, josta 2,5 miljoonaa euroa osoitettiin etsivän työparitoiminnan käynnistämiseen. Toiminnalla on tarkoitus tukea koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevia nuoria löytämään tarvitsevansa palvelut. (Avustukset etsivään nuorisotyöhön 2008.) Vuonna 2010 Kulttuuri- ja urheiluministeri Stefan Wallin on myöntänyt etsivään nuorisotyöhön noin 6,9 miljoonaa euroa valtionavustuksia. Avustuksilla on pal-

kattu yli 230 etsivän nuorisotyön tekijää eripuolille Suomea, kaikkiaan 192 kuntaan. (Avustukset etsivään nuorisotyöhön 2010.)

Etsivällä nuorisotyöllä on pyritty hakemaan toimivaa työkalua nuorten syrjäytymisen hoitoon, joka on puhututtanut paljon yhteiskunnallisena ilmiönä 2000-luvulla. Etsivän nuorisotyön valtionavustuksen määrän nopea nousu viittaa varmasti siihen, että etsivällä nuorisotyöllä on jo muutamassa vuodessa saatu haluttuja tuloksia aikaan ja työllä on pystytty vastaamaan nimenomaan sen kohderyhmän tarpeisiin. Uudistunut nuorisolaki astuu voimaan 1.1.2011. Uudella nuorisolailla tehostetaan eri viranomaisten yhteistyötä nuorisoasioissa. Laissa täsmennetään myös etsivää nuorisotyötä ja siihen liittyvää tietojen luovuttamista koskevia säännöksiä. Uudistuksen tavoitteena on parantaa nuorten mahdollisuuksia saada tarvitsemansa julkiset palvelut. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010)

Etsivän nuorisotyön toiminta on rakentunut paikallisista tarpeista käsin, eikä toiminnalle ole annettu valtakunnallisesti tarkkoja raameja. Etsivän työparitoiminnan myötä yhä useampaa työntekijää ympäri maan askarruttavat kysymykset etsivän työn lähtökohdista, menetelmistä ja tavoitteista. Eri paikkakunnilla pohditaan ratkaisuja samoihin pulmiin apua tarvitsevien nuorten löytämisestä ja tavoittamisesta, oikeisiin palveluihin ohjaamisesta ja saattamisesta, moniammatillisen yhteistyön mahdollisuuksista, vaitiolokysymyksistä ja toimivien käytännön työkalujen löytymisestä.

Marraskuussa 2009 etsivän nuorisotyön työmuoto alkoi Laukaan kunnassa. Etsivän nuorisotyön aloittamisen mahdollisti Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä avustus. Etsivä nuorisotyö toimii Laukaan kunnan Vattipajan yhteydessä. Vattipaja on Laukaan vapaa-aikatoimen alaisuudessa toimiva työpaja, jossa aktivoidaan erilaisilla harjoittelujaksoilla ja palkkatuella laukaalaisia ja konnevetisiä työttömiä.

Aloitin työni Laukaan kunnan etsivässä nuorisotyössä helmikuussa 2010. Toiminnan kehittämiseksi ja toimintamallin luomiselle oli välitön tarve. Samoihin aikoihin opinnoissani oli sellainen vaihe, missä minun piti päättää opinnäytetyöni aihe. Koska etsivällä nuorisotyöllä oli selkeä tarve kehittää toimintaansa, oli luonnollista ja järkevää, että voisin kehittää omaa työtäni juuri opinnäytetyön kautta. Opinnäytetyöni aihe ja tarve kumpuaa siis aidoista työelämän tarpeista. Etsivän nuorisotyön toimintamallin luominen Laukaan kuntaan on tärkeää työn johdonmukaisen toteuttamisen ja asiakkaan hyvän palvelemisen kannalta. Lisäksi uudella etsivän nuorisotyön työmuodolla

on tarvetta saada uskottavuutta ja löytää paikkansa Laukaan kunnan nuorten palveluverkostossa.

Opinnäytetyöni tarkoitus on kuvata Laukaan kunnan etsivän nuorisotyön toimintamalli. Toimintamallin kuvauksen lisäksi kerron miten toimintamalli on kehitetty ja arvioin sitä. Opinnäytetyöni on raportti, jonka tarkoituksena on selkeästi osittaan työn oleellimmat osa-alueet ja toimintamallin kehittämisen prosessit.

Raporttini alussa esitellen nuorisolakia ja siihen vuoden 2011 alussa tulevaa muutosta, joka omalta osaltaan tulee vaikuttamaan jatkossa etsivän nuorisotyön toteuttamiseen. Teoriaosuuden painopiste ja koko opinnäytetyöni punainen lanka on tietous etsivästä nuorisotyöstä. Olen halunnut kertoa laajasti etsivän työn menetelmästä, jotta lukija saa mahdollisimman selkeän kuvan kyseisestä työmuodosta. Laukaan kunnan etsivän nuorisotyön asiakkaan ohjausmalli on rakennettu etsivän työn ja palveluohjauksen näkökulmia ja työmuotoja mukaillen, joten raportissani on esitelty myös palveluohjauksen työmenetelmää. Etsivän työn kohderyhmän nuoret ovat syrjäytymisvaarassa olevia nuoria. Olen halunnut liittää opinnäytetyöhöni hieman tietoutta myös nuorten syrjäytymisestä. Etsivässä nuorisotyössä pyritään parantamaan nuorten elinoloja ja tukemaan nuoria kiinnittymään palveluihin. Työssä oleellisessa osassa on nuoren voimavarojen kartoitus, vahvuuksien löytäminen ja kokonaisvaltainen tukeminen. Haluan esitellä raportissani lyhyesti voimaantumisen teoriaa, sillä se kytkeytyy olennaisesti asiakkaan ohjaukseen ja ohjaustyön tavoitteisiin. Teoriaosuuden jälkeen esittelen etsivän nuorisotyön toimintamallin Laukaan kunnassa. Opinnäytetyöni jatkuu toimintamallin arvioinnilla ja päättyy pohdintaan.

2 ETSIVÄ NUORISOTYÖ SYRJÄYTYMISEN EHKÄISIJÄNÄ

Etsivästä nuorisotyöstä käytetään Huhtajärven (2007, 454) mukaan valtakunnallisesti nimeä etsivä työ. Raportissani kuvailen etsivän työn menetelmää nuorisotyön yhteydessä. Käytän rinnakkain sekä etsivän nuorisotyön että etsivän työn käsitteitä, joilla viitataan nuorten parissa tehtävään etsivään työhön.

Etsivän nuorisotyön teoriaosuus on opinnäytetyöni kannalta tärkein osuus. Haluan esitellä tässä osuudessa etsivän nuorisotyön työmuodon ymmärtämisen kannalta tär-

keimpiä ja mielestäni oleellisimpia asioita. Etsivän nuorisotyön työtteen ymmärtämiseksi on tärkeää tietää etsivän työn menetelmästä, periaatteesta ja reunaehdoista. Laukaan kunnan etsivän nuorisotyön toimintamalli on rakennettu etsivän työn menetelmää mukailleen ja työn periaatteita kunnioittaen.

2.1 Etsivän työn periaatteet

Ammatillisen etsivän työn perustehtävänä on etsiä, löytää ja auttaa nuoria, jotka ovat avun tarpeessa, eivätkä jostain syystä käytä olemassa olevia auttamis- ja palvelujärjestelmiä. Etsivän työn perusperiaatteena on kontaktin vapaaehtoisuus nuorille. Nuori voi itse valita, haluaako hän toimia etsivän nuorisotyön tekijän kanssa yhteistyössä ja haluaako hän kontaktin etenevän luottamukselliseen suhteeseen. Nuori myös itse määrittelee asiat, joista hän haluaa keskustella työntekijän kanssa.

Toisena perusperiaatteena etsivässä työssä on vaitiolovelvollisuus. Silloin kun nuoret voivat luottaa siihen, etteivät heidän antamat tiedot kulje eteenpäin ilman heidän lupansa, he uskaltavat käyttää työntekijöitä apunaan ja tukeutua heihin elämänsä kriisitilanteissa. Etsivän työn tekijä ei ole kontrollivelvollinen asiakkaan tilanteesta, työntekijällä ei ole siis vallankäytön välineitä mihin nojata, joten hänet joko hyväksytään tai sitten ei. (Huhtajärvi 2007, 446)

Etsivän työn tekijän rooli on korostuneen aktiivinen, liikkuva, aloitteellinen ja fyysinen verrattuna perinteiseen virastossa tehtävään sosiaali- ja nuorisotyöhön, jossa korostuvat menetelmät ja teoriat ja jossa työ tapahtuu määrättyssä tilassa toimien (Auvinen-Tornberg 2008, 8). Hjortin (1995, 24-29) mukaan perinteinen suhde asiakkaan ja työntekijän välillä on kääntynyt siten, että asiakas on ”the one up” (ylempi) ja työntekijä on ”the one down” (alempi). Etsivässä työssä asiakkaan näkemys ammattiauttajasta korostuu ja hänellä on valta hyväksyä tai hylätä mahdollinen auttamis- tai tukisuhde, vastuun kontaktista säilyessä kuitenkin aina työntekijällä.

Etsivän työn työskentelytapa perustuu humanistiseen ihmiskäsitykseen sekä muutoksen mahdollisuuden uskoon. Humanistinen ihmiskäsityksen mukaan toivottomia tapauksia ei ole olemassa – kyseinen ihminen ei vain ole saanut potentiaaliaan käyttöönsä, tai hän suuntaa sitä elämää tuhoaviin voimiin. Etsivä työ vieroksuu ajatusta ihmisen

leimaamisesta ja ongelmakeskeisestä ajattelusta. Etsivän työn työntekijät ovat iältään ja kokemuksiltaan kypsempiä kuin kohderyhmänsä henkilöt. Nuoren elinympäristössä näyttäytyvät aikuiset muistuttavat nuorta siitä, millaiseksi hän haluaa tai ei halua tulla. Etsivän työn työntekijä toimii työssään samalla myös aikuisen mallina, joka on lähellä, jonka positiivisia puolia voi omaksua ja negatiivisia puolia voi väistää. (Huhtajärvi 2007, 446-447.; Hjort 1995, 79.)

2.2 Etsivän työn reunaehdoja

Etsivän työn yksi peruseriaate on moniammatillinen parityö, jossa on mielellään molemmat sukupuolet edustettuina. Parityöllä voidaan hyvin osoittaa, että mies ja nainen voivat toimia tasavertaisesti yhdessä, ilman sukupuolirooleja. Parityöllä tarkoitetaan suunnitelmallista yhteistyötä, jossa työajat ovat samat ja kenttätyö tehdään yhdessä. Työparina toimittaessa kentän yleistilanne voidaan hahmottaa paremmin ja nuoria ja heidän asioitaan voidaan tarkastella eri näkökulmista laajemmin. Työntekijät voivat ennen kentälle menoa sopia, kumpi on aktiivisen ja kumpi passiivisen työntekijän roolissa. Edellytys hyvälle yhteistyölle on se, että työpari oppii tuntemaan toisensa hyvin. Työskentely moniammatillisessa tiimissä vaatii työntekijältä sekä antamisen että vastaanottamisen kykyä. Ehdoton perusedellytys parityöskentelylle on konkreettisen työn yhdessä tekeminen ja tiimityöhön sitoutuminen. (Huhtajärvi 2007, 450)

Huhtajärven (2007, 450) mukaan etsivän työn tekijällä olisi hyvä olla ammatillista osaamista ja kokemusta sosiaali- ja nuorisotyöstä. Kokemuksen kautta työntekijälle on kertynyt tietoa ihmisen eri elämän- ja kehitysvaiheista sekä kykyä analysoida asiakkaan olosuhteita yksilön, ryhmän ja yhteisön tasolla. Etsivän työn kaoottisuuden takia työntekijällä pitäisi olla kyky sietää muutoksia ja ympäristöjä, joissa torjutaan, testataan ja katkaistaan kontakteja.

Johtajuuden näkökulmasta etsivä työ vaatii hyvän lähiesimiehen, joka takaa työntekijöille työrauhan suhteessa hallintoon. Epävarmuustilanteet kuuluvat tänä päivänä joksaiseen työhön, mutta epävarmuus, joka tulee hallinnosta työntekijöihin, siirtyy josain määrin työntekijöiden kautta työhön ja sen ihmissuhteisiin. Esimiehellä on tärkeä asema työparityöskentelyssä. Esimiehellä tulee olla selkeä visio siitä, mihin ohjata ja suunnata työparia. Työtä aloittaessa olisi hyvä antaa selkeä tehtävä, josta työpari voi

aloittaa. Työpari saattaa ajautua liiaksi toistensa tunteisiin ja prosesseihin, joissa työ ei etene. Esimiehen on tunnettava työntekijöidensä työtehtävät ja annettava työlle tarvittaessa uutta suuntaa. Etsivä työ on moniammatillista parityötä, jossa työpari itse suunnittelee, raportoi ja kantaa vastuun kentällä tehdyistä päätöksistä. Työn itseohjautuvaisuuden ja vastuunkannon vuoksi työntekijöiden ja esimiesten välisellä luottamuksella on suuri merkitys. (Huhtajärvi 2007, 450-451)

Etsivän työn sisältämät kaotitiset elementit, kuten kenttätyö, nuorten halujen ja toiveiden moninaisuus, sattumanvaraisuus ja tunnetyöskentely edellyttävät, että työllä on selkeät rakenteet. Työntekijät kohtaavat työssään nuoria ja heidän perheitään, joilla vaikea tai epäselvä elämäntilanne saattaa aiheuttaa epäluottamusta, pelkoa, vihaa, surua, pettymystä ja ahdistusta. Nämä erilaiset tunteet saattavat siirtyä työntekijöihin ja sitä kautta työyhteisöön. Työntekijöiden tunteet siirtyvät yhteisötaholle, kun työntekijän oma suojaus ei toimi. Työtä rajaavia rakenteita ovat parityö, tiimityö, työalue, työaika, työnohjaus ja kenttätyön suunnitelmallisuus. Rakenteiden tarkoituksena on luoda järjestystä kaaokseen sekä osoittaa aika ja paikka, joissa työ suunnitellaan, tehdään ja arvioidaan. (Huhtajärvi 2007, 451)

2.3 Etsivän työn menetelmä

Etsivän työn menetelmiin kuuluu kartoitus ja havainnointi, etsiminen, kontaktin otto, luottamuksen rakentaminen ja syventäminen, motivointi niin sisäiseen kuin ulkoiseenkin muutokseen sekä ohjaaminen olemassa oleviin auttamis- ja palvelujärjestelmiin. (Huhtajärvi 2007, 447)

Kartoitus on etsivän työn perusta, jonka pohjalta määritellään etsivän työn tarve alueella. Kartoituksen tarkoituksena on määrällisen ja laadullisen tiedon kerääminen alueesta. Kartoitus on jatkuvaa ja oleellinen osa etsivän työn menetelmää. (Huhtajärvi 2007, 447)

Etsimisen periaate on tulla nähdäksi ja huomioituksi alueella. Jotta työntekijöiden naama tulee tutuksi, pitää säännöllisesti käydä näyttäytymässä nuorten oleskelupaikoissa. Etsiminen edellyttää siis aktiivista menemistä nuorten alueelle. Etsivässä työssä ei voida aina odotella, että asiakas motivoituu, aktivoituu ja uskaltautuu viran-

omaisten luo. Nuorten pariin mennessään työntekijät joutuvat usein aluksi työskentelemään sen seikan kanssa, että he tuntevat itsensä tunkeilijoiksi tai epätoivotuiksi vierailijoiksi. Työntekijöiden hyväksyminen nuoren taholta riippuu pitkälti työntekijöiden käyttäytymisestä kentällä. Kokemus on osoittanut, että nuoret kaipaavat aikuiskontakteja ja sitä, että heidät otetaan vakavasti ja heihin luotetaan. Nuorilla on usein itsellään tunne siitä, että he ovat tunkeilijoita ja epätoivottuja aikuisten maailmassa. Pääperiaate kontaktin saamiseksi nuoreen on luoda heihin myönteinen uteliaisuus ja halu tutustua työntekijöihin. Kontaktin saamiseen on tilanteesta riippuen monia keinoja. Usein kontakti yksilöön syntyy ryhmän kautta. Työntekijän kannattaa ensin pyrkiä vaikuttamaan ryhmänormistoon ja vasta sitä kautta yksittäiseen nuoreen. (Huhtajärvi 2007, 447- 448)

Luottamussuhteen syntyminen on usein vastavuoroinen prosessi, joka vie aikaa. Luottamussuhdetta voi jopa verrata ystävyys-suhteeseen syntyyn, sillä prosessissa liikutaan samalla tavoin herkillä alueilla. Mikäli nuorelle on elämänsä varrella kertynyt paljon pettymyksiä, on hänen vaikeaa luottaa keneenkään. Nuori testaa jatkuvasti työntekijää ja tämän luotettavuutta. Vasta varmistettuaan työntekijän luotettavuuden, nuori kertoo olennaisia asioita tilanteestaan ja tunteistaan. Luottamuksen syntymisessä on koettu tärkeäksi, että nuorella on vapaus niin myönteisten kuin kielteistenkin tunteiden ilmaisemiseen. Kontakti työntekijän kanssa on avoin, ja asioiden ja tunteiden jakaminen tapahtuu niin sanallisesti kuin sanattomastikin. Työntekijän kiinnostus pohjautuu nuoreen kokonaisvaltaisesti, ei pelkästään nuoren ongelmiin. Tätä kautta nuorele viestit-tyy työntekijän aito välittäminen ja kokemus ymmärretyksi tulemisesta. Luottamus-suhteen syntymisen esteiksi voi nousta työntekijän asenteet, ennakkoluulot, morali-sointi, mitätöinti, kuulustelu ja pakottaminen. On tärkeää, että nuori saa tarpeeksi tilaa tuoda asioitaan esiin. Luottamus luo edellytyksiä psykososiaaliseen muutos- ja moti-vointityöhön. (Huhtajärvi 2007, 448)

Motivoivan työskentelyn peruseriaatteisiin kuuluu muun muassa asiakkaan vapaus valita ja tehdä häntä itseään koskevia päätöksiä. Motivointi on muutoshalun herättä-mistä, jolla autetaan nuorta hahmottamaan tämän elämän kokonaistilannetta, valinnan mahdollisuuksia ja tulemaan tietoiseksi omista valinnoistaan ja vastuustaan. Motivoin-ti on haasteellinen ja paljon ammattitaitoa vaativa työmenetelmä. Työntekijän roolina on toimia kannustavana kumppanina ja muutosasiantuntijana (Rautakorpi, 2010 49-50). Ennen kuin työntekijä voi motivoida nuorta elämänmuutokseen, nuoren on itse

uskottava muutoksen mahdollisuuteen. Työntekijältä vaaditaan taitoa löytää toisesta ihmisestä hänen vahvat alueensa, joiden varaan muutosta lähdetään rakentamaan. Kun nuori motivoituu muutokseen, työntekijä tukee häntä psykososiaalisessa muutostyössä sekä ohjaa jo olemassa olevien palvelujen piiriin.

Asiakastyössä on kaksi tasoa: sekundääritaso, jolla pyritään lyhentämään ongelmatilanteen kestoja ohjaamalla nuori auttamis- ja palvelupisteisiin sekä tertiääritaso, jolla pyritään estämään tilanteen pitkäaikaisia haitallisia vaikutuksia muun muassa etsimällä hoito- ja kuntoutusmahdollisuuksia nuoren kanssa rinnalla kulkien. Motivointiprosessin keskeisiä kulmakiviä ovat nuoren muutoshalun herättäminen, itsetunnon tukeminen ja rohkaiseminen toimintaan. Konkreettisten muutosesteiden poistaminen yhdessä nuoren kanssa saa usein aikaan nuoren omien voimavarojen löytymisen ja niiden käyttöönoton. (Huhtajärvi 2007, 448-449)

Ohjaamalla pyritään madaltamaan kynnystä palveluihin osallistumiseen ja siirtämään asiakas varsinaisiin hoito- ja palvelupisteisiin. Nuori ja työntekijä etsivät yhdessä parhaan mahdollisen palvelun. Palveluun ohjaamisen vaiheessa etsivän työn tekijän rooli on olla rinnalla kulkijana; asiakas saattaen vaihdetaan hänelle sopivaan palveluun. Etsivän työn tekijän ei ole tarkoitus hoitaa kaikkia asioita itse vaan hyödyntää muiden toimijoiden ammattitaitoa. Etsivä työ ei voi yksinään toimia ilman olemassa olevaa palvelujärjestelmää. (Huhtajärvi 2007, 449)

Edellä mainitut työn osa-alueet eivät välttämättä seuraa toisiaan kronologisesti. Monia asioita saatetaan tehdä päällekkäin ja yhtä aikaa, esimerkiksi motivointiin palataan yhä uudelleen, mikäli asiakas ei kiinnity valittuun auttamistahoon. Etsivässä työssä asiakassuhde voi olla esimerkiksi puhelimen välityksellä tapahtuvaa ohjausta, neuvontaa anonyymille asiakkaalle tai pidempi käytännön prosessi tietyn asian hoitamiseksi, jonka aikana asiakasta tavataan säännöllisesti. Yllämainittujen työmenetelmien lisäksi etsivässä työssä on tehtävä jatkuvaa raportointia ja seuranta. Raportoinnilla ja seurannalla on mahdollista saada riittävän tarkka kuva kentältä päättäjien käyttöön. Etsivä työ on nuorten asioiden ajamista ja työssä ollaan tekemisissä monien tahojen kanssa. Muiden toimijoiden kanssa on pyrittävä tehokkaaseen ja tuloksia tuottavaan yhteistyöhön. (Huhtajärvi 2007, 449)

2.4 Nuorten syrjäytyminen

Etsivällä nuorisotyöllä on pyritty hakemaan toimivaa työkalua nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseen ja hoitoon. Opetus- ja kulttuuriministeriö määrittää etsivän nuorisotyön asiakasryhmäksi 16–29-vuotiaat syrjäytyneet tai syrjäytymisvaarassa olevat nuoret. Nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä varhainen puuttuminen sekä tehokas tarvittaviin palveluihin ohjaaminen on avain asemassa.

Syrjäytymisen ja etenkin nuorten syrjäytymisen ymmärtäminen on tärkeä asia etsivää nuorisotyötä tehtäessä. Etsivän nuorisotyön asiakkailla voi olla puutteita ja tarpeita usealla eri elämän osa-alueella. Etsivän nuorisotyön tekijän on ymmärrettävä kokonaisvaltaisesti asiakkaan tilanne ennen kuin asiakasta voidaan auttaa ja ohjata sopivien palvelujen piiriin. Ohjauksen onnistumisen kannalta on tärkeää, että asiakas ymmärtää myös itse tilanteensa, haluaa siihen muutosta ja sitoutuu tarvitsemiinsa palveluihin.

Syrjäytyminen on moniulotteinen ilmiö, jolle ei voida osoittaa mitään yksittäistä selitystä. Käsite on alun perin lähtöisin työmarkkinatutkimuksesta, missä sillä tarkoitettiin työelämän ulkopuolelle joutumista. Myöhemmin käsite on liitetty yhteiseksi nimittäjäksi kaikenlaiselle huono-osaisuudelle. (Karisto, Takala & Haapola 2003, 108.)

Syrjäytymisellä tarkoitetaan yksilön ja yhteiskunnan välisten sidosten heikkoutta. Käsite voidaan nähdä myös ikään kuin elämänhallinnan vastakohtana. Syrjäytymisen voi nähdä prosessina, jossa elämänhallinnasta siirrytään vähitellen kohti syrjäytymistä. Syrjäytymisen etenemiseen vaikuttavat monenlaiset puutteet ja ongelmat hyvinvoinnissa, jotka johtavat heikentyneeseen elämänhallintaan. Syrjäytyminen on sitä syvempää, mitä useammalla elämänalueella henkilö joutuu vetäytymään syrjään. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilen 1999, 423-424.)

Järvikosken & Härkäpään (2004, 137.) mukaan syrjäytymisen indikaattoreiksi voidaan kuvata esimerkiksi seuraavia asioita:

- Kesken jäänyt koulutus tai matala koulutustaso
- Puutteellinen tai ahdas asuminen
- Työttömyys tai ennenaikainen eläke
- Taloudelliset vaikeudet (pienituloisuus, riippuvuus toimeentulotuesta)

- Hankalat ihmissuhteet
- Elämäntilanteen ongelmat
- Pitkäaikaiset sairaudet ja huono terveydentila

Nuorten syrjäytyminen on monimutkainen prosessi, johon vaikuttavat erilaiset riskit ja niiden selvittäminen sekä erilaisten hyvinvointipuutteiden kasaantuminen nuoren elämään sen eri vaiheissa. Ilmiön monimuotoisuuden vuoksi tarkkoja tilastoja vuosittain syrjäytyvien tai syrjäytymisvaarassa olevien nuorten määrästä ei ole olemassa. Arvioiden mukaan kuitenkin noin 2-5% kustakin ikäluokasta omaa keskimääräistä suuremman riskin syrjäytyä. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilen, 1999, 423-425.)

Nuoren aikuisen syrjäytymisen ymmärtäminen edellyttää sekä hänen nykyiseen elämäntilanteeseensa kuuluvien tapahtumien, että hänen elämäänsä aiemmin kuuluneiden, syrjäytymisriskiä lisänneiden tekijöiden tarkastelua. Syrjäytymisvaarassa olevalla nuorella voi olla monenlaisia ongelmia. Peruskoulun jälkeiset nivelvaiheen ongelmat ovat usein ennakoitavissa huomattavasti aikaisemmin kuin 9. luokan keväällä. Syrjäytymisprosessi etenee vaihevaiheelta ja syvenee muodostaen niin sanotun noidankehän. (Joutulainen & Ruokanen, 2008, 22-23.)

Mikko Takala (1995) on esittänyt väitöskirjassaan Kouluallergia, syrjäytymisestä 5-vaiheisen prosessin. Ensimmäisessä vaiheessa nuorella on vaikeuksia kotona, koulussa tai sosiaalisessa toimintaympäristössä. Toisessa vaiheessa puhutaan niin sanotusta kouluallergiasta, joka näkyy alisuoriutumisena tai koulun keskeyttämisenä. Kolmannessa vaiheessa nuori ei pääse kiinnittymään työmarkkinoille ja ajautuu työttömäksi. Neljännessä vaiheessa elämäntilanne johtaa täydelliseen syrjäytymiseen, jota kuvaa työn vieroksunta, kriminalisoituminen, sosiaaliturvalla toimeentulo, päihdeongelmat, eristäytyminen tai muu marginalisoituminen. Viidennessä vaiheessa tilanne saattaa lopulta johtaa nuoren laitostumiseen tai eristäytymiseen muusta yhteiskunnasta.

Syrjäytymisvaarassa oleva nuori käyttää vääriä ajattelu- ja arviointitapoja. Heikon itsetunnon omaavalle nuorelle on tyypillistä, että hän käyttää irrelevantteja päätöksentekomalleja. Tämä voi johtaa häiriökäyttäytymiseen, joka johtaa taas toistuviin epäonnistumisiin ja aiheuttaa vähitellen yhä suurempia vaikeuksia. Tällainen nuori ei näe yhteyttä oman toimintansa, tulevaisuuden mahdollisuuksien ja menestymisen välillä, minkä vuoksi ongelmat kasaantuvat ja epäonnistumisen kierre jatkuu. Nuoren omak-

suma toimintastrategia muodostaa noidankehän, jossa epätarkoituksenmukaiset toiminnot ja epäonnistumiset toistavat itseään. (Joutulainen & Ruokanen, 2008, 23.)

2.5 Nuorisolaki ja etsivä nuorisotyö

Nuorisolain tavoitteena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista. Lisäksi lain tavoitteena on parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Tavoitteen toteutumisen lähtökohtina ovat yhteisvastuu, yhteisöllisyys, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, kansainvälisyys ja monikulttuurisuus, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen. (Nuorisolaki 27.1.2006/72)

1.1.2011 nuorisolakiin lisätään säädökset paikallisten viranomaisten monialaisesta yhteistyöverkostosta sekä etsivästä nuorisotyöstä ja siihen liittyvästä tietojen luovuttamisesta. Uusien säännösten kautta pyritään parantamaan nuorten mahdollisuuksia saada tarvitsemansa julkiset palvelut ja samalla pyritään tehostamaan nuorille tarjottavaa varhaista tukea muun muassa koulutukseen ja työelämään pääsyn edistämiseksi. (Nuorisolain muutos 2011)

Etsivä nuorisotyö alkoi Suomessa valtion rahoituksella vuonna 2008. Vuoteen 2010 mennessä rahoitus on noussut yli puolella ja vuoden 2011 alussa etsivä nuorisotyö löytyy myös nuorisolaista. Etsivän nuorisotyön lisääminen nuorisolakiin antaa toiminnalle sen kaipaamaa uskottavuutta ja toiveita toiminnan jatkumiselle myös tulevaisuudessa. Uudessa laissa oleva kohta tietojen luovuttamisesta etsivää nuorisotyötä varten on myös toiminnan kannalta tervetullut uudistus. Vapaamman tietojen luovuttamisen kautta etsivän nuorisotyön on entistä helpompaa löytää palvelusta hyötyviä asiakkaita ja tarjota heille mahdollisuutta osallistua toimintaan.

Uudessa nuorisolain säädöksessä kuntia velvoitetaan järjestämään nuorten ohjaus- ja palveluverkosto. Verkoston tavoitteena on edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja vaikuttavuutta. Verkoston avulla pyritään tehostamaan nuorten palveluihin ohjautumista ja palveluista toiseen siirtymistä ja edistää palveluiden järjestämiseen liittyvän tietojen vaihdon sujuvuutta. Nuorten ohjaus- ja palveluverkostoon kuuluvat opetus-, sosiaali- ja terveys- ja nuorisotoimen sekä työ- ja poliisihallinnon

edustajat. Verkosto toimii vuorovaikutuksessa nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen kanssa. Nuorten ohjaus- ja palveluverkoston tehtävänä on:

- koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi;
- edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja vaikuttavuutta tavoitteena palvelujen riittävyys, laadukkuus ja saavutettavuus;
- suunnitella ja tehostaa yhteisiä menettelytapoja nuorten palveluihin ohjautumiseksi ja tarvittaessa palvelusta toiseen siirtymiseksi;
- edistää nuorten palveluiden järjestämiseen liittyvän tietojen vaihdon sujuvuutta suunnittelemalla yhteisiä menettelytapoja viranomaisten kesken. (Nuorisolain muutos 2011; Nuorisolaki 27.1.2006/72)

Uudessa nuorisolaissa säädetään myös etsivää nuorisotyötä. Uuden lain mukaan etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa hänet sellaisten palvelujen ja tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuun ja itsenäistymistään sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Etsivää nuorisotyötä tehdään ensisijaisesti perustuen nuoren itsensä antamiin tietoihin ja hänen omaan arvioonsa tuen tarpeesta. (Nuorisolain muutos 2011; Nuorisolaki 27.1.2006/72)

Uudessa nuorisolaissa säädetään, että kun kunta järjestää etsivää nuorisotyötä, sen tulee nimetä etsivän nuorisotyön toimeenpanosta vastaava kunnan viranhaltija tai kuntaan työsuhteessa olevan henkilö. Lisäksi laki mahdollistaa kuntien välisen yhteistyön ja kyseisten palvelun hankinnan nuorten palveluja tuottavalta yhteisöltä. Palvelua hankkiessaan kunta on kuitenkin velvollinen vastaamaan siitä, että sen hankkimat palvelut järjestetään tämän lain mukaisesti. Uudessa nuorisolaissa on myös maininta, että etsivän nuorisotyön tekijällä on oltava riittävä koulutus ja kokemus nuorten kanssa tehtävästä työstä. (Nuorisolaki 27.1.2006/72)

Nuorisolakiin lisättiin säädökset tilanteista, joissa salassapitosäännösten estämättä viranomaisen tulisi luovuttaa etsivälle nuorisotyölle tiedot nuoren tavoittamista varten. Nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot on sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään, luovutettava nuoren kotikunnalle etsivää nuorisotyötä varten seuraavasti:

- opetuksen järjestäjän on luovutettava tiedot perusopetuksen päättäneestä nuoresta, joka ei ole sijoittunut perusopetuksen jälkeisiin opintoihin;

- koulutuksen järjestäjän on luovutettava tiedot alle 25-vuotiaasta nuoresta, joka keskeyttää opinnot ammatillisessa koulutuksessa tai lukiokoulutuksessa;
- puolustusvoimien ja siviilipalveluskeskuksen on luovutettava tiedot alle 25-vuotiaasta nuoresta, joka vapautetaan varusmies- tai siviilipalveluksesta palveluskelpoisuuden puuttumisen takia tai joka keskeyttää palveluksen.

Myös muu kuin edellä esitelty viranomaisen voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot nuoren kotikunnalle etsivää nuorisotyötä varten. Tietojen luovutus pohjautuu viranomaisen omaan arviointiin viranomaisena saamiensa tietojen pohjalta. Opetuksen tai koulutuksen järjestäjä, puolustusvoimat taikka siviilipalveluskeskus voi jättää tiedot nuoresta luovuttamatta, jos se arvioi käytettävissä olevien tietojen pohjalta sekä nuoren tilanne ja tuen tarve kokonaisuudessaan huomioon otettuna, ettei nuori ole etsivän nuorisotyön palvelujen ja muun tuen tarpeessa. (Nuorisolaki 27.1.2006/72)

3 VOIMAANTUMINEN ETSIVÄN NUORISOTYÖN TOIMINTAJAJATUKSENA

Etsivässä nuorisotyössä kunnioitetaan asiakkaan yksityisyyttä ja itsemääräämisoikeutta. Asiakkaalla on vapaus valita mihin palveluihin hän haluaa osallistua ja tehdä häntä itseään koskevia päätöksiä. Etsivän nuorisotyön tekijän rooli on olla asiakkaan tukena päätöksenteossa. Etsivässä nuorisotyössä työntekijä haluaa ohjata ja tukea asiakastaan niin, että asiakkaassa herää muutoshalu. Tavoitteena on, että asiakas haluaa itse elämäntilanteensa muuttuvan, hakee aktiivisesti siihen muutosta ja ehkä myöhemmin kykenee itseään koskevissa asioissa itsenäiseen toimintaan ja vastuunottoon.

Kun nuori itse haluaa elämäntilanteeseensa muutosta, on hänellä myös motivaatiota tehdä asioille jotain. Etsivän nuorisotyön työntekijän rooli tässä vaiheessa on etsiä palveluita, joiden kautta nuoren elämäntilanne voi muuttua haluttuun suuntaan. Ohjaus ja tuki määräytyvät aina sen mukaan, miten asiakas tuntee tuen ja ohjauksen tarpeen.

Asiakkaan tilanteen positiivista muutosta, tuen tarpeen vähentymistä ja vastuunottamista voidaan ajatella myös asiakkaan voimaantumisenä. Etsivän nuorisotyön tavoit-

teena on saada asiakas oikeanaikaisen tuen, ohjauksen ja sopivien palvelujen kautta ottamaan itse vastuu elämästään ja palautua yhteiskunnan täysivertaiseksi jäseneksi.

Voimaantuminen on yksi käänös englanninkieliselle Empowerment-käsitteelle. Muita suomennoksia, joita käytetään, ovat valtaistaminen, valtautuminen, valtauttaminen, vahvistuminen ja voimistaminen. (Koukkunen & Tondi 2008, 9.) Tässä raportissa käytän käsitettä voimaantuminen, sillä se kuvaa mielestäni parhaiten yksilön sisäisen voimantunteen kokemusta.

Voimaantuminen on ihmisestä itsestä lähtevä prosessi. Voimaa ei voi antaa toiselle. Voimaantuminen on henkilökohtainen ja sosiaalinen prosessi, jota ei tuota tai aiheuta toinen ihminen. Voimaantuminen on tapahtumasarja, jonka kannalta toimintaympäristön olosuhteet ovat merkityksellisiä, ja tämän vuoksi voimaantuminen voi olla tietyssä ympäristössä todennäköisempää kuin toisessa. (Siitonen 1999, 93.)

Siitonen (1999, 117-118) kuvaa voimaantumista viidestä oletuksesta käsin, jotka muodostavat teorian voimaantumisesta. Voimaantumisteorian ydinkäsite on sisäinen voimantunne, johon liittyviä käsitteitä ovat vapaus, arvostus, vastuu, luottamus ja myönteisyys. Voimaantumisprosessin vahvistumisessa ympäristöstä ja yhteisöstä saadut kokemukset ovat merkittäviä vaikuttajia.

Puutteet voimantunteen alakategorioissa voivat heikentää sisäisen voimantunteen rakentumista. Ihanteellisessa tilanteessa kaikki kategoriat tukevat ihmisen voimavarojen lisääntymistä. Sisäinen voimantunne vapauttaa lisää omia voimavaroja, tuottaa myönteisyyttä ja positiivista ilmapiiriä sekä arvostuksen kokemista. Tällaisessa tilanteessa ihminen haluaa yrittää parhaansa ja käyttää toimintavapauttaan myös toisten auttamiseen. Yksilö uskaltaa ottaa vastuuta kokiessaan luottamusta turvallisessa ilmapiirissä. (Siitonen 1999, 115-117.)

Voimaantumisen mahdollistaa avoin, turvallinen, hyväksyvä, tasa-arvoinen ja kannustava ympäristö. Voimaantumiselle suopeassa ympäristössä yksilö uskaltaa asettaa itselleen päämääriä ja kokea ne arvokkaiksi. Päämäärien tulisi olla riittävän konkreettisia, selkeitä, haasteellisia ja tavoitettavissa olevia. Päämäärät olisi hyvä kokea läheiseksi ja arvokkaiksi. Päämäärän julkisuus ja mahdollisuus osallistua sen määrittelyn

prosessiin lisää päämäärään sitoutumista. Itsemääräämisoikeus päämäärän valinnassa tuottaa jo itsessään voimaantumisen tunnetta. (Siitonen 1999, 120-128.)

Sisäisellä voimantunteella tarkoitetaan sitä, miten ihminen luo voimaa itselleen. Sisäisen voimantunteen rakentumiseen vaikuttavista tekijöistä tärkein on ympäristö. Ihminen arvioi jatkuvasti ympäristöään tulevien haasteiden mahdollistajana sekä oman että yhteisen kasvuprosessin tukijana. Oma käsitys ympäristön sopivuudesta, luottamuksellisuudesta ja toimivuudesta vaikuttaa yksilön valintoihin. Vapaaehtoisuuteen pohjautuva ympäristön valinta on yhteydessä myönteisiin asenteisiin, ilmapiiriin, luottamukseen, vastuullisuuteen ja haluun yrittää parhaansa. Näillä on erittäin keskeinen merkitys sisäisen voimantunteen rakentumisessa prosessin alusta alkaen. Ihminen arvioi jatkuvasti ympäristöään, johon kuuluvat turvallisuus, avoimuus ja tervetulleeksi kokeminen. Vertaisryhmä on onnistuessaan ympäristö, missä sisäisen voimantunteen rakentuminen on mahdollista. (Siitonen 1999, 61,71,91.)

Sisäisen voimantunteen lisäksi voimaantumiseen vaikuttavat ulkoiset tekijät. Ulkoiset tekijät syntyvät ympäristön ja kokemusten kautta. Tärkeimpiä voimaantumiseen vaikuttavia ulkoisia tekijöitä ovat palaute ja toisten ihmisten suhtautuminen itseen. Voimaantumisen peruslähtökohta on ihmisessä itsessään. Ympäristön valinnalla ja omiin kykyihin luottamisella on yhteys toisiinsa. Vapaan valinnan mahdollistamana valitaan ympäristö, jossa luotetaan omaan selviytymiseen sekä yhteisön tukeen. Hyväksyvässä ja luottamuksellisessa ilmapiirissä rohkeus omaan aktiiviseen toimintaan kasvaa nopeasti, ja vähitellen uskalletaan rohkeasti käyttää omaa toimintavapautta. Turvallisessa ympäristössä on hyvät edellytykset oman oppimisen tarkasteluun, omien rajojen ja mahdollisuuksien näkemiseen sekä luottamuksen rakentumiseen omiin kykyihin. (Siitonen 1999, 169, 144-145.)

4 PALVELUOHJAUSMALLI ETSIVÄSSÄ NUORISOTYÖSSÄ

Etsivän työn menetelmässä ja henkilökohtaisessa palveluohjauksessa on paljon samanlaisia elementtejä. Kun aloimme pohtia Laukaan kunnan etsivän nuorisotyön asiakkaan ohjausmallia, tulimme siihen tulokseen, että käyttööme tarvittava asiakkaan ohjausmalli saattaisi muotoutua etsivän työn menetelmän ja henkilökohtaisen palveluohjauksenmallin yhdistelmästä.

Palveluohjaus on asiakaslähtöinen ja asiakkaan etua korostava työtapa. Sillä tarkoitetaan sekä asiakastyön menetelmää (case management) että palveluiden yhteen sovittamista organisaatioiden tasolla (service coordination). Työtapa, tavoitteet, tuki ja palvelut räätälöidään kunkin asiakkaan tarpeiden mukaan. Tätä tehtävää hoitaa palveluohjaaja. Palveluohjaus perustuu asiakkaan ja tämän ohjaajan luottamukselliseen suhteeseen. Tavoitteena on asiakkaan itsenäisen elämän tukeminen. Tuki rakentuu asiakkaan, hänen sosiaalisen verkostonsa, palveluohjaajan ja muiden palveluntuottajien yhdistettyjen voimavarojen varaan. (Hänninen 2007, 11)

Palveluohjaus, yksilökohtainen asiakastyö on useiden asiakasryhmien tarpeisiin sopiva työmenetelmä sosiaali- ja terveydenhuollossa. Palveluohjaus on tapa harjoittaa palveluhallintoa, samalla se on myös tapa organisoida sosiaali- ja terveystalvueluita. Palveluohjaus on prosessi, jonka tarkoituksena on määrittää asiakkaan yksilölliset voimavarat ja palvelutarpeet ja löytää tarpeisiin parhaiten vastaavat palvelut ja tukimuodot. Palveluohjauksen käyttäminen on hedelmällistä erityisesti silloin, kun asiakkaalla on pitkäaikainen ja monimuotoinen tarve palveluille. (Hänninen 2007, 11)

4.1 Palveluohjaus asiakkaan kanssa tehtävän työn menetelmänä

Palveluohjaus on prosessi. Sillä on alku ja loppu. Se on tavoitteellista yhteistyötä työntekijän ja asiakkaan kesken. Siinä pyritään konkreettiseen tulokseen ja edetään vaiheesta toiseen. Se, milloin tulos on saavutettu ja vakiintunut, ratkaistaan kussakin tapauksessa erikseen. Palveluohjauksesta voidaan erotella seuraavat palveluohjausprosessin vaiheet:

- Asiakkaan valikointi
- Asiakkaan palvelutarpeiden arviointi
- Palvelun suunnitteleminen ja järjestäminen
- Tavoitteiden toteutumisen seuranta ja järjestelyjen korjaaminen
- Palvelukokonaisuuden korjaaminen
- Palveluohjauksen päättäminen (Pietiläinen & Seppälä, 2003, 12.)

Asiakkaan asia ja tarve ratkaisee sen käsittelyyn tarvittavan panostuksen. Mikäli asia on yksinkertainen ja selkeärajainen ja se on hoidettavissa yhdellä tai kahdella tapaa-

miskerralla ja yhden työntekijän toimenpiteillä, silloin ei tarvitse käynnistää täysmittaista palveluohjausprosessia. Palveluohjauksesta ei ole hyötyä tilanteissa, joissa tosiasiat eivät ole vaihtoehtoja, joko asiakkaasta tai palvelujen saatavuudesta johtuvista syistä. Palveluohjauksen tarve korostuu erityisesti silloin, kun

- Asiakkaan tarve tukeen tai palveluihin on muuttuneiden olosuhteiden takia uusi ja hänen tilanteensa selvittelyyn ja palvelutarpeidensa määrittelyyn tarvitaan kokonaisvaltaista pohdintaa;
- Asiakkaan kokeman tuen ja avun tarve on laaja-alainen ja siihen vastaamiseen tarvitaan monien eri tahojen panostusta, yhteistyötä ja koordinoitua;
- Tuen ja palveluiden tarve on pitkäaikainen;
- Ei voida osoittaa yhtä tahoa, jolle asiakkaan asiat ensisijaisesti kuuluvat;
- Asiakas on tulossa kehityksessään ja elämänkaarellaan siirtymävaiheeseen, jossa monet asiat ja myös tuen ja palveluiden tarpeet muuttuvat samanaikaisesti;
- Asiakas on jäänyt tai pudonnut palveluiden ulkopuolelle ja hänen tuen tarpeensa ja tarvittavien tukipalveluiden järjestämiseen on paneuduttava erityisellä huolella. (Pietiläinen & Seppälä, 2003, 12.)

Palveluohjausta voidaan kuvata sisällöllisesti eri tavoin painottuvina toteutusmalleina riippuen siitä, millainen asiakkaan elämäntilanne on tai miten tuki ja palvelut määritellään suhteessa asiakkaaseen. Mahdollisia näkökulmia palveluohjaukseen ovat perinteinen palveluohjaus, intensiivinen palveluohjaus, asiakkaan itsemääräämisoikeutta korostava palveluohjaus, siirtymävaiheen palveluohjaus ja asianajomallinen palveluohjaus. Palveluohjauksen erilaiset sovellukset ja toteutustavat sekoittuvat ja vaihtelevat käytännössä asiakkaiden tilanteiden ja tarpeiden mukaan. (Pietiläinen & Seppälä, 2003, 13)

Perinteisessä palveluohjausmallissa palveluohjaaja on palveluverkoston monipuolinen asiantuntija, joka auttaa asiakasta palvelujärjestelmässä. Tässä mallissa keskeisintä on tarjolla olevien palveluiden hallinta. Palveluohjaaja huolehtii asiakkaan asian etenemisestä suunnitelmallisesti ja sovittaa yhteen eri mahdollisuuksia sekä varmistaa eri organisaatioissa tarvittavat päätökset. (Pietiläinen & Seppälä, 2003, 13)

Intensiivisessä eli henkilökohtaisessa palveluohjausmallissa ohjaus on hyvin läheistä ja liittyy vahvasti asiakkaan vaikeaan elämäntilanteeseen. Palvelut pyritään järjestä-

mään asiakkaan lähiympäristössä ja palvelut tuottaa usein palveluohjaaja tai joku palveluohjaajan kanssa toimivan yhteistyöryhmän jäsenistä. Ohjaus sisältää paljon arkipäivän käytäntöön liittyviä asioita ja niiden opettelua. Intensiivisessä palveluohjauksessa asiakkaiden määrä on rajoitettu, koska palveluohjaaja osallistuu asiakkaan palveluiden järjestelyyn ja on niissä usein myös itse mukana. (Pietiläinen & Seppälä, 2003, 13)

Asiakkaan itsemääräämisoikeutta korostavassa palveluohjausmallissa keskeisintä on asiakkaan oman toimintavoiman tukeminen, asiakkaan voimavarojen käyttöönotto ja asiakkaan liittyminen omaan yhteisöön sen täysivaltaisena jäsenenä. Tässä mallissa tukeudutaan suurelta osin asiakkaan omasta verkostosta saatavaan sosiaaliseen tukeen. Asiakkaan itsensä määräämät tärkeät asiat rytmittävät toimintaa ja tavoitteita ja viimekädessä asiakas tekee itseään koskevat päätökset. Työntekijällä on kumppanin rooli suhteessa asiakkaaseen. (Pietiläinen & Seppälä, 2003, 13)

Siirtymävaiheen palveluohjausmallissa lähtökohtana on odotettavissa oleva muutos asiakkaan elämäntilanteessa. Siirtymävaiheen palveluohjauksessa korostuvat palveluohjaajan ja asiakkaan sekä organisaatioiden ja muiden tahojen saumaton yhteistyö. (Pietiläinen & Seppälä, 2003, 13)

Palveluohjauksen asianajomallissa palveluohjaajan rooli on asiakkaan puolestapuhujan toiminta. Palveluohjauksen asianajomalli painottuu asiakkaan palveluissa todettujen puutteiden osoittamiseen ja asiakkaan oikeuksien puolustamiseen. (Pietiläinen & Seppälä, 2003, 13.)

4.1.1 Palvelujen yhteensovittaminen

Palveluohjaaja arvioi asiakkaan palvelujen tarpeet ja kokoaa hänelle etuuksia ja palveluja koskevat tiedot yhteen. Palveluohjaajan tehtävänä on seurata asiakkaan palvelujen tarvetta ja riittävyttä sekä tarvittaessa ehdottaa muutoksia palvelusuunnitelmaan. Palvelujen yhteensovittaminen edellyttää viranomaisten välisten yhteisten pelisääntöjen määrittelyä sekä tehtävien ja vastuiden selkeää sopimista asiakaskohtaisesti. Palveluiden koordinointi nivoutuu tiiviisti niihin mahdollisuuksiin, toimintavalmiuksiin ja

resursseihin, joita asiaa hoitavalla palveluohjaajalla on käytettävissään. (Palveluohjaus - käytäntöjä ja työkaluja 2008)

4.2 Henkilökohtainen palveluohjaus

Henkilökohtainen palveluohjaus on sisällöltään ainutlaatuista. Se tapahtuu määrittelemättömällä – ei kenenkään maalla. Henkilökohtaisen palveluohjauksen malli lähtee olettamuksesta, että asiakkaan vaikea tilanne vaatii intensiivisen työtteen. Tästä syystä palveluohjaajan asiakasmäärän tulee pysyä pienenä (Suominen & Tuominen, 2007, 33). Palveluohjaajalla on ammatillinen suhde asiakkaaseensa, ilman välimatkaa ja etäisyyttä, joka on luonteenomaista ammatilliselle työlle. Palveluohjaajan työhön kuuluu valvoa, että asiakas saa ne tukitoimet joita hän tarvitsee ja joihin hänellä on laillinen oikeus. Palveluohjaaja auttaa asiakastaan tämän omien asioiden hoidossa ja osallistuu esimerkiksi asiointeihin viranomaisten luona. Palveluohjaajan työn onnistuminen on riippuvainen viranomaisyhteistyön onnistumisesta. (Christian ja Helge 2002, 26)

Henkilökohtaiseen palveluohjaukseen kuuluu erilaisia työvaiheita, jotka riippuvat palveluohjaajan ja asiakkaan välisen työsuhteen kehittymisestä. Näitä vaiheita ovat yhteydenottovaihe, luottamuksen saavuttamisen vaihe, työvaihe ja päätösvaihe.

- Yhteydenottovaiheessa valitaan asiakkaat, järjestetään ensimmäinen tapaaminen ja tehdään päätös yhteistyön aloittamisesta. Tässä vaiheessa on keskeistä selvittää kuuluuko asiakas palveluohjauksen kohderyhmään ja kertoa asiakkaalle palveluohjaajan työstä.
- Luottamuksen saavuttamisen vaiheessa on tavoitteena palveluohjaajan ja asiakkaan luottamuksellinen työsuhde. Käyttämällä ongelman ratkaisijan roolia, palveluohjaaja voi osoittaa, että hän toimii asiakkaan hyväksi ja on hänen puolellaan. Luottamuksen saavuttamiseksi olisi myös hyvä, että keskusteluissa esiin tulleet asiat johtavat konkreettisiin toimenpiteisiin. Tämän vaiheen kesto on asiakkaiden kohdalla eripituinen. Luottamuksen saavuttamisvaihe voi kestää muutamasta kuukaudesta useisiin vuosiin, joidenkin asiakkaiden kohdalla

ei välttämättä päästä tätä vaihetta pidemmälle koskaan. Luottamuksen rakentamisvaihe muodostaa perustan palveluohjaustyölle.

- Vasta sen jälkeen kun edelliset kaksi vaihetta on läpikäyty, voidaan siirtyä konkreettiseen työvaiheeseen. Työvaiheessa palveluohjaaja yhdessä asiakkaan kanssa kartoittaa asiakkaan tarpeet ja havaittujen tarpeiden pohjalta tehdään toimintasuunnitelma. Palveluohjaajan tehtävänä on valvoa, että suunnitelmaa toteutetaan ja että siihen tehdään tarvittaessa ajankohtaisia korjauksia.
- Henkilökohtauksen palveluohjauksen viimeinen vaihe on palveluohjauksen vähentämis- tai päätösvaihe. Henkilökohtaisen palveluohjaajan roolille on tunnusomaista pitkäjänteinen työskentely ja jatkuvuus. Palveluohjaajan rooli voi tiettyinä ajanjaksoina olla passiivisempaa ja yhteinen työskentely vähemmän aktiivista. Joidenkin asiakkaiden kohdalla palveluohjaus lopetetaan yhteisellä sopimuksella sen tarpeen vähentyessä. Palveluohjauksen lopettaminen ei estä yhteistyön aloittamista myöhemmin uudelleen, mutta ajoittain yhteistyötä vähennetään tai se lopetetaan kokonaan. Toimintaan voi myös kuulua seuranta ja yhteydenpitoa. Yhteydenpidosta on tärkeää sopia asiakkaan kanssa. (Christian ja Helge 2002, 33; Suominen 2002, 37)

4.3 Henkilökohtaisen palveluohjauksen tulokset

Palveluohjaustoiminnasta saatavia tuloksia arvioidessa voidaan huomio kiinnittää joko yksilötasolla asiakkaan elämässä tapahtuneisiin muutoksiin tai taloudellisiin tuloksiin, jotka näkyvät eri viranomaisten kustannuksissa. Tulosten arvioinnissa on syytä ottaa huomioon asian erilaiset ulottuvuudet. (Suominen 2002, 43)

Sosiaalisia ja henkilökohtaisia tuloksia voivat olla esimerkiksi parannukset elämänlaadussa, terveydessä ja sosiaalisissa suhteissa. Puhtaasti taloudellisia tuloksia ovat esimerkiksi eri toimijoiden kustannukset ja tulot. Tuloksia voidaan tarkastella asiakkaan, työntekijän, organisaation ja yhteiskunnan näkökulmasta. Tuloksia tarkastellessa kannattaa ottaa huomioon erilaiset aikaan liittyvät näkökulmat. Lyhyellä aikavälillä saattaa tapahtua esimerkiksi eri viranomaisten kustannusten kasvua, joka saattaa johdattaa taas pitkällä aikavälillä kustannussäästöihin. (Suominen 2002, 43)

5 TOIMINTAMALLIN KEHITTÄMISEN KUVAILU

Laukaan kunta sai Opetus- ja kulttuuriministeriön avustuksen etsivän nuorisotyön käynnistämiseen Laukaan kunnassa vuonna 2009. Työ aloitettiin marraskuussa 2009 yhden työn tekijän voimin ja helmikuusta 2010 saakka työtä on tehty työparityönä. Etsivällä nuorisotyöllä on pyritty hakemaan toimivaa työkalua nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn. Toiminnalle ei ole annettu tarkkoja raameja vaan rahoittaja on halunnut, että toiminta rakennetaan paikallisista tarpeista käsin ja vastaisi näin ollen parhaiten juuri sen paikkakunnan nuorten tarpeisiin.

Uuden nuorisotyönmuodon alettua toiminnan kehittämiseksi ja toimintamallin luomiseksi oli heti todellinen tarve. Aloitettuani työt Laukaan kunnan etsivässä nuorisotyössä helmikuussa 2010, toiminnalle oli haettu jo suuntaa ja ensimmäisiä asiakaskontakteja oli jo luotu. Helmikuussa 2010 pohdimme toiminnan kehittämistä yhdessä työparini ja esimieheni kanssa ja päädyimme yksimielisesti kehittämään työlle toimintamallin opinnäytetyöprosessia hyväksikäyttämällä. Olin sosionomin opinnoissani sopivasti siinä vaiheessa, että minun piti keksiä opinnäytetyölleni aihe ja mikä olisikaan ollut mehukkaampaa, kuin päästä tekemään opinnäytetyötä uudesta toimintamuodosta, joka rakennetaan nimenomaan paikallisista tarpeista käsin, Laukaan kunnan omaan käyttöön.

Laukaassa etsivän nuorisotyön ympärille oli rakennettu heti toiminnan alkaessa monialainen tiimi, jonka tehtävänä oli pohtia nuorten tilannetta Laukaassa ja etsivän nuorisotyön toimintaa kunnassa. Tiimiin kuului kunnan työpajan, sosiaalitoimen, työ- ja elinkeinotoimen sekä kolmannen sektorin edustajia. Tiimi toi etsivään nuorisotyöhön heti aluksi kaivatun kentän äänen ja pystyi varsin hyvin kehittämään toiminnan alku- metrejä. Toimintamallin kehittämisidea vietiin tiimin palaveriin ensimmäisen kerran maaliskuussa 2010. Tiimi piti toimintamallin rakentamista tärkeänä ja ajankohtaisena. Toimintamallin kautta haluttiin laadullisesti osittaa työn eri osa-alueet ja asiakkaan saama palvelu. Toimintamallilla haluttiin myös osoittaa työn johdonmukainen toteuttaminen. Toimintamallin toivottiin olevan sellainen, että se osoittaa selvästi asiakkaan ohjauksen polun. Työntekijät halusivat taas toimintamallista selkärankaa työlleen, tapaa osittaa konkreettisesti, mitä etsivä työ pitää sisällään ja käytännön työkaluja asiakasohjaukseen.

Laukaan kunnan etsivän nuorisotyön toimintamallin teemoiksi päätettiin valita toiminnan kannalta oleelliset asiat. Toimintamalli koostuu asiakkaan ohjausmallista ja työmallista sekä etsivän työn tiimin, ryhmätoiminnan monialaisen yhteistyön ja koulu- ja oppilaitosyhteistyön esittelystä.

Huhtikuussa 2010 Laukaan kunnan etsivän työn tiimi antoi etsivän nuorisotyöntekijöille toimeksiannon etsivän nuorisotyön toimintamallin rakentamiseksi. Toimeksiannon jälkeen etsivän työn tekijät aloittivat toimintamallin kehittämisen. Kehittämistyössä lähdettiin liikkeelle sen hetkisen toiminnan tilanteen tarkastelulla. Teimme SWOT-analyysin etsivästä työstä toukokuussa 2010. Päätimme työparini kanssa, että SWOT-analyysi olisi hyvä teettää etsivän työn tiimillä, toiminnan laajemman tarkastelun takia. Esitimme tiimille pyynnön etsivän työn toiminnan arviointiin nelikenttäanalysointia hyväksikäyttämällä. Sovimme, että kukin tiimin jäsen toteuttaa ensin yksin SWOT-analyysin annetusta aiheesta, palauttaa tuotokset etsivän työn tekijöille ja he kokoavat tuotokset yhdeksi versioksi (Liite 1). SWOT-analyysin kautta saimme hyvän käsityksen toiminnan sen hetkisestä tilasta.

Toiminnan tilan kartoituksen jälkeen aloimme hankkia tietoa erilaisista työmalleista ja asiakkaan ohjausmalleista. Tutustuimme asiakkaan ohjausmalliin liittyvään kirjallisuuteen ja tutkimuksiin. Laukaan kunnan etsivän nuorisotyön asiakkaan ohjausmallista oli tehty ensimmäinen versio marraskuussa 2009 (Liite 2). Ajatuksenamme oli lähteä kehittämään tuota mallia eteenpäin. Opinnäytetyöni ohjaajalta saimme hyviä vinkkejä toimintamallin rakentamiseen. Nuorisotyötä on tehtävä (2007) teoksesta löysimme hyvin etsivän työn menetelmästä kertovaa tietoutta, jota käytimme asiakkaan ohjausmallin runkona. Henkilökohtaisen palveluohjauksen malliin tutustuimme opinnäytetyöni ohjaajan ehdotuksesta. Opinnäytetyöni ohjaajan ehdotuksesta tutustuimme myös kuvaukseen henkilökohtaisen palveluohjauksen työstä Kristianstadissa. Tässä ruotsin sosiaalihuollon vuoden 2002 raportissa esitellään henkilökohtaista palveluohjausta tapauskuvauksen muodossa. Tästä tapauskuvauksesta oli todella paljon hyötyä etsivän työn asiakkaan ohjausmallin rakentumiselle. Samaisesta raportista löysimme myös omaan ohjausmalliin työkaluiksi tarvekartoituksen ja toimintasuunnitelman. Laukaan kunnan etsivän nuorisotyön asiakkaan ohjausmalli mukailee etsivän työn menetelmää ja henkilökohtaisen palveluohjauksen mallia.

Toukokuussa 2010 etsivän nuorisotyön asiakkaan ohjausmalli esiteltiin etsivän työn tiimille. Tiimi ehdotti ohjausmalliin pieniä muutoksia ja kehotti mallin nopeaa käyttöönottoa sen käytännön kokeilemisen vuoksi.

Etsivän työn työmalli rakennettiin syksyllä 2010. Työmallin kirjaamisen kautta haluttiin tuoda esille toiminnan työprosessit, käytettävät työkalut, toiminnan arvot sekä organisaation antamat raamit ja odotukset. Työmallin rakentamisesta vastasi etsivän nuorisotyön tekijät. Työmallia suunniteltiin Suomisen (2002) Henkilökohtainen palveluohjaus – case management mielenterveystyössä teoksesta löytyvän mallin pohjalta. Valmis työmalli hyväksyttiin etsivän työn tiimissä lokakuussa 2010.

Yli 18 000 asukkaan Laukaan kunnassa verkostoituminen eri viranomaisten ja palveluntarjoajien kanssa sujui helposti. Pääsimme helposti sisään nuorten palveluverkoston, meidät otettiin vastaan hyvin ja yhteistyötä on haluttu kehittää molemmin puolin. Varsin pian saimme aikaan yhdessä sovittuja toimintamuotoja. Oppilaitosyhteistyö alkoi luontevasti ensin toisen asteen oppilaitosten kanssa ja myöhemmin keväällä 2010 myös kunnan yläkoulujen kanssa.

Monialaista yhteistyötä ja koulu- ja oppilaitosyhteistyötä on kehitetty pitkin matkaa. Toiminnan kehittämisessä on haluttu kuulla yhteistyötahojen ääntä ja työtä on pyritty kohdentamaan niin, että se vastaa verkoston tarpeisiin. Etsivän työn tekijät ovat tiedottamisen kautta pyrkineet yhteistyön aloittamiseen ja toimintojen kehittämiseen. Etsivän työn toiminnan aktiivisella tiedottamisella ja erilaisten yhteistyötapaamisten kautta on pyritty siihen, että etsivästä nuorisotyöstä saadaan toimiva työkalu kunnan nuorten palveluihin. Etsivän työn tiimillä on ollut suuri vaikutus tiedottamisen kohdentamiseen ja verkostoyhteistyön kehittymiseen. Toimintamallissa esittelen sovittuja käytänteitä monialaisessa yhteistyöstä ja koulu- ja oppilaitosyhteistyöstä.

Helmikuussa 2010 etsivän työn tiimissä käsiteltiin etsivän työn ryhmätoiminnan aloittamista. Vattipaja on Laukaan vapaa-aikatoimen alaisuudessa toimiva työpaja, jossa aktivoitua erilaisilla harjoittelujaksoilla, palkkatuella ja kuntouttavalla työtoiminnalla laukaalaisia ja konnevetisiä työttömiä. Vattipajalla toimivassa, Euroopan Sosiaalirahaston (ESR) tukemassa Yhteinen reitti- projektissa järjestetään työtoimintaa sekä ryhmä- ja yksilövalmennusta eri-ikäisille, vaikeassa työmarkkina-asetuksessa oleville henkilöille. Yhteinen reitti- projektiin osallistuvat asiakkaat työskentelevät neljänä

päivänä viikossa Vattipajan eri osastoilla. Yhtenä päivänä viikossa projektiin osallistuvilla asiakkailla on ryhmävalmennusta. Ryhmävalmennus toteutetaan ryhmissä, jotka on jaettu asiakkaiden iän mukaan: nuoret 17-24-vuotiaat, keski-ikäiset 25-49-vuotiaat ja seniorit yli 50-vuotiaat. Projektin kautta saatujen kokemusten pohjalta on huomattu, että erityisesti nuorilla on vaikeuksia sitoutua viitenä päivänä viikossa tapahtuvaan työtoimintaan. Osa nuorista lopettaa projektin kesken juuri sitoutumisongelmien takia. Vattipajalla näille nuorille sopivampana toimintana on nähty kuntouttava työtoiminta, jossa työpäivien määrä ja pituus voidaan räätälöidä asiakkaan elämäntilanteen ja voimavarojen mukaan sopivaksi. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuva nuori tarvitsee erityistä tukea, jota etsivä nuorisotyö voi asiakkaan halutessa tarjota.

Etsivän nuorisotyön ryhmätoiminta sai alkunsa Vattipajalla huomattujen tarpeiden kautta. Ryhmätoiminta suunniteltiin kolmen kuukauden pituiseksi kuntouttavan työtoiminnan jaksoksi, jossa nuori osallistuu yhtenä päivänä viikossa ryhmätoimintaan ja tekee omien voimavarojensa mukaan 1-4 työpäivää Vattipajan eri osastoilla. Ryhmätoimintaa suunniteltiin yhteistyössä Vattipajan henkilökunnan ja etsivän työn tiimin kanssa. Ryhmätoiminnan tarkoituksena on tukea nuorta ja auttaa sitoutumaan toimintaan. Ryhmätoiminta on suunniteltu pienryhmässä tapahtuvaksi, elämäntilannetta tukevaksi toiminnaksi. Ryhmätoimi pohjana on käytetty Kota – Lasten ja nuorten hyvinvointi ry:n Arki hallintaan, Nuorten ryhmätoiminnan ohjaaminen teosta. Ryhmätoiminnassa Vattipaja vastaa ryhmän työvalmennuksen järjestämisestä, etsivä nuorisotyö vastaa ryhmätoiminnan toteuttamisesta. Nuoret osallistuvat vapaaehtoisesti kuntouttavaan työtoimintaan.

Keväällä 2010 aloitti nuorten kuntouttavan työtoiminnan pilottiryhmä. Ryhmään oli valittu neljä osallistujaa ja ryhmän kesto oli kaksi kuukautta. Pilottiryhmän kanssa testattiin kehitettyä mallia ja tehtiin tarvittavia korjaustoimenpiteitä. Ryhmäpäivien sisältö eli koko pilottiryhmän ajan ja sai kokeilun kautta nykyisen muotonsa. Pilottiryhmän nuorilla oli vaikeita päihde- ja mielenterveysongelmia, eikä heistä kaikki ollut niin sanotusti työkuontoisia. Syksyllä 2010 aloitettiin uusi kuntouttavan työtoiminnan nuorten ryhmä. Ryhmään valittiin kuusi nuorta. Valinnassa painotimme entistä enemmän nuoren elämäntilannetta, jotta työtoiminnalla olisi parempi mahdollisuus onnistua.

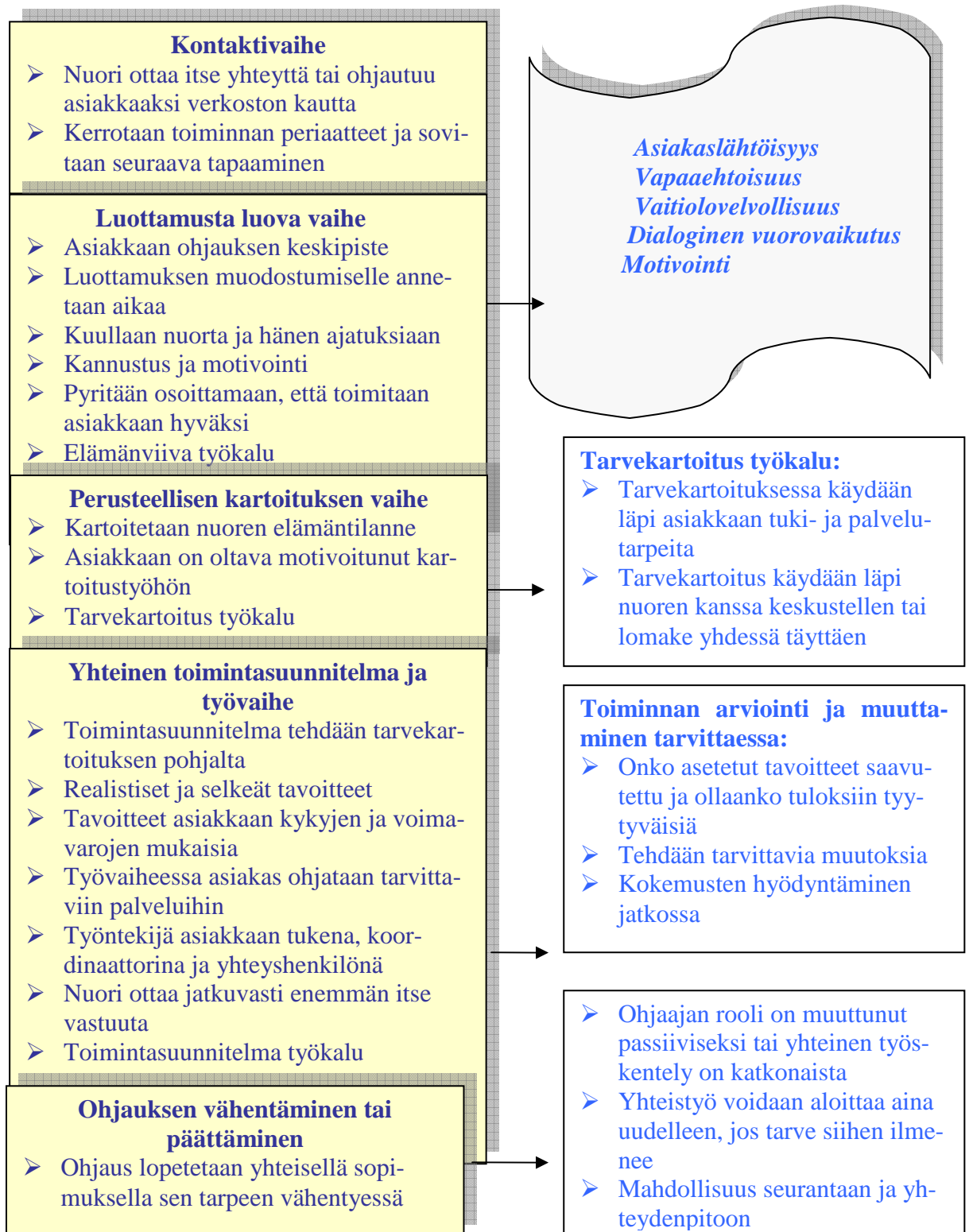
6 ETSIVÄN NUORISOTYÖN TOIMINTAMALLI LAUKAAN KUNNASSA

6.1 Asiakkaan ohjausmalli

Laukaan kunnan etsivän nuorisotyön asiakkaan ohjausmalli on sekoitus etsivän työn menetelmää ja henkilökohtaisen palveluohjauksen mallia. Laukaan kunnan etsivän nuorisotyön asiakkaan ohjausmallissa on haluttu painottaa etsivälle työotteelle tärkeitä asioita, kuten asiakkaan vapaaehtoista osallistumista toimintaan, palveluihin ohjaamista ja asiakkaan motivointia. Henkilökohtaisen palveluohjausmallin kautta ovat taas syntyneet ohjausmallin eri vaiheet ja joitakin asiakastyössä käytettäviä työkaluja.

Seuraavassa esittelen Laukaan kunnan etsivän nuorisotyön asiakkaan ohjausmallin. Ohjausmallin vaiheita ovat: kartoitusvaihe, kontaktivaihe, luottamusta luova vaihe, perusteellisen kartoituksen vaihe, yhteisen toimintasuunnitelman luonti vaihe, toimenpiteiden toteuttamisen vaihe, toiminnan arvioinnin vaihe ja ohjauksen lopettamisen vaihe. Edellä mainitut työn osa-alueet eivät välttämättä seuraa toisiaan kronologisesti. Monia asioita saatetaan tehdä päällekkäin ja yhtä aikaa. Kaaviossa 1 on esitelty Laukaan kunnan etsivän nuorisotyön asiakkaan ohjausmalli.

LAUKAAN KUNNAN ETSIVÄN NUORISOTYÖN ASIAKKAAN OHJAUSMALLI

KAAVIO 1. Laukaan kunnan etsivän nuorisotyön asiakkaan ohjausmalli

Kartoitusvaiheessa olemme luoneet kuvan asiakasryhmästäme. Etsivä työ etsii nimenomaan niitä nuoria, jotka tarvitsevat apua ja tukea, mutta joita palvelut eivät saavuta tai nuori ei tule niissä autetuksi. Asiakasryhmäämme kuuluvat ne 16- 29- vuotiaat nuoret, jotka ovat vailla koulutusta, työpaikkaa tai ovat vaarassa syrjäytyä. Kartoitusvaiheessa on tärkeää, että olemme luoneet mahdollisuuden hyvään monialaiseen yhteistyöhön. Toimintamme kannalta on tärkeää, että meillä on olemassa valmiit kontaktit nuorten palveluverkoston ja sovitut toimintamallit nuorten siellä ohjautumiseen. Tiiviin verkostoyhteistyön kautta meillä on kokonaisvaltainen näkemys nuorten tilanteesta kunnassa ja voimme nopeasti vastata muuttuviin tarpeisiin. Emme ole asettaneet asiakkaillemme tärkeysjärjestystä.

Apua tarvitsevan nuoren löytäminen ja tavoittaminen on lähtökohta etsivän työn palvelun tarjoamiselle. Nuoren tavoittamiseksi käytössämme on paljon erilaisia toimintatapoja ja väyliä. Yhteys nuoreen voidaan saada soittamalla, tekstiviestillä, sähköpostilla tai vaikka internetin sosiaalisten yhteisöjen kautta. Nuorta tavoitellaan nuoren lähipiirissä, palveluverkoston, viranomaisten ja työpajan avulla. Nuoria pyritään tavoittamaan myös jalkautumalla nuorten toiminta- ja elinympäristöihin, esimerkiksi nuorisotaloille ja kouluihin.

Olemme tavanneet kontaktivaiheessa nuoria myös heidän palveluajoillaan työ- ja elinkeinotoimistoissa sekä sosiaalitoimessa. Olemme vierailleet nuorten palveluajoilla vain nuorten omasta suostuksesta. Yhteyttä nuoreen pyritään luomaan aktiivisesti eikä tavoittelemista jätetä vain yhteen yrityskertaan. Kontaktivaiheessa nuorelle kerrotaan toiminnan periaatteet painottaen toiminnan vapaaehtoisuutta ja luottamuksellisuutta.

Luottamusta luova vaihe on koko asiakkaan ohjauksen keskipiste. Luottamusta luovassa vaiheessa on tärkeää, että työntekijä on kiinnostunut nuoresta kokonaisvaltaisesti ja tutustumiselle annetaan aikaa. Luottamuksen lujittamiseksi voidaan heti yhdessä hoitaa joitakin asiakkaan akuutteja asioita. Tällaisella toiminnalla pyritään osoittamaan, että etsivässä työssä toimitaan asiakkaan hyväksi ja ajetaan hänen oikeuksiaan ja etujaan.

Nuorta pyritään tapaamaan sellaisissa paikoissa, jonne nuoren on helppo tulla ja joka ei leimaa nuorta paikan asiakkaaksi. Hyväksi havaittuja tapaamispaikkoja ovat olleet muun muassa kahvilat, nuorisotalot ja koulut. Luottamusta luovassa vaiheessa kannustetaan ja motivoidaan nuorta. Motivoinnissa halutaan herättää nuorelle muutoshalua, auttaa nuorta hahmottamaan paremmin kokonaistilannetta ja tulemaan tietoisiksi omista valinnan mahdollisuuksistaan ja vastuustaan. Motivoinnin keskeisiä kulmakiiviä ovat nuoren muutoshalun herättäminen, itsetunnon tukeminen ja rohkaiseminen toimintaan.

Luottamusta luovassa vaiheessa voidaan käyttää työkaluna Elämänviiva- menetelmää (Liite 3). Elämänviivassa elämää katsotaan pidemmällä aikavälillä. Elämänviivassa asiakas voi tehdä itse valinnan, mitä tapahtumia haluaa tuoda esille ja kertoa elämästään. Elämän tapahtumiin liittyy myös tunteita, joita voi halutessaan tuoda esille Elämänviivassa. Olemme valinneet Elämänviivan luottamusta luovan vaiheen työkaluksi sen luontevan ja asiakaslähtöisen lähestymistavan vuoksi. Elämänviiva on hyvä työkalu asiakkaan elämän tapahtumien ja muutosten tarkisteluun. Elämänviivan kautta asiakas voi tarkistella omaa elämäänsä kokonaisuutena ja mahdollisesti havahtua miettimään mihin suuntaan haluaa viivan jatkuvan.

Perusteellisessa kartoituksessa kartoitetaan asiakkaan elämäntilanne. Kartoitustyövaiheessa asiakkaan on osallistuttava kartoitustyöhön ja oltava aidosti mukana siinä. Kartoitustyö voidaan tehdä asiakkaan kanssa yhdessä keskustelemalla tarvekartoitustyökalua (Liite 4) hyväksikäyttäen. Olemme luoneet tarvekartoitustyökalun CAN-arvioinnin pohjalta. Camberwell assesment of needs arviointityökalu on strukturoitu, tieteeseen perustuva menetelmä, jossa arvioidaan asiakkaan tuki- ja palvelutarpeita. Laukaan kunnan etsivän nuorisotyön tarvekartoitusmalli on rakennettu nuorten asiakkaiden yleisimpien tarpeiden pohjalta. Tarvekartoituksessa asiakas miettii elämän eri osa-alueiden tämänhetkistä tilannetta ja mahdollisia tavoitteita.

Toimintasuunnitelma tehdään tarvekartoituksen pohjalta. Tarvekartoituksessa esiin nousseita asioita tarkistellaan toimintasuunnitelman kautta (Liite 5). Toimintasuunnitelmaan kirjataan tavoitteet ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi. Toimintasuunnitelmaan voidaan myös kirjata vastuuhenkilöitä ja siinä on hyvä sopia myös seurannasta. Olemme luoneet toimintasuunnitelmatyökalun CAN- arvioinnin pohjalta.

Toimintasuunnitelmassa on tärkeää realististen ja selkeiden tavoitteiden asettaminen. Työntekijän tehtävänä on asettaa asiakkaan kanssa sellaisia tavoitteita, jotka ovat realistisesti saavutettavissa. Epäonnistumisia pyritään välttämään ja tavoitteet pyritään asettamaan jokaisen kykyjen ja voimavarojen mukaisiksi. Työntekijän tehtävänä on valvoa, että toimintasuunnitelmaa toteutetaan sovitusti. Työntekijän tärkein rooli on toimia asiakkaan tukena ja yhteyshenkilönä yhteisessä työssä. Työvaiheessa asiakas saa olemassa olevat mahdollisuudet ja palvelut käyttöönsä. Toimenpiteet toteutetaan asiakkaan ehdoilla ja nuorta kannustetaan itse ottamaan vastuuta asioistaan. Työntekijä on nuoren tukena tarvittaessa ja voi osallistua tukihenkilön roolissa myös nuoren palveluihin.

Toimintaa on hyvä arvioida asiakkaan kanssa. Asiakkaan kanssa voidaan miettiä, että onko asetetut tavoitteet saavutettu, ollaanko tuloksiin tyytyväisiä ja missä on mahdollisesti tehty virheitä. Toimenpiteisiin voidaan tehdä muutoksia ja saatuja kokemuksia pyritään hyödyntämään jatkossa. Toiminnan arvioinnissa voidaan asiakkaan kanssa arvioida myös ohjaajan työtä. Toimintaa voidaan arvioida myös verkostopalaverin muodossa.

Ohjaajan rooli voi tiettyinä ajanjaksoina olla passiivisempaa ja yhteinen työskentely voi aika ajoin olla jopa katkolla. Joidenkin asiakkaiden kohdalla ohjaus lopetetaan yhteisellä sopimuksella sen tarpeen vähentyessä. Ohjauksen lopettaminen ei estä yhteistyön aloittamista myöhemmin uudelleen, jos tarve siihen ilmenee. Toimintaamme voi kuulua seuranta ja yhteydenpitoa myös asiakassuhteen jälkeen, mikäli asiakas sitä itse toivoo.

6.2 Etsivän työn työmalli

Suomisen (2002, 27-28) mukaan kaikenlaisen ohjauksen ja toiminnan tulee jatkuvuuden, tehokkuuden ja kestävyuden aikaansaamiseksi perustua vakaaseen työmalliin. Malli toimii tienviittana ja ohjenuorana työlle. Työmalli koostuu kolmesta osasta; kovista tekijöistä, pehmeistä tekijöistä ja järjestelmien ja organisaatioiden antamista raameista ja ehdoista. Kovat tekijät ovat työmallin osista kaikista selvimmin havaittavissa. Kovia tekijöitä ovat esimerkiksi työvälineet ja työprosessit. Pehmeitä tekijöitä on usein vaikea havaita ja siksi ne on helppo sivuuttaa. Pehmeät arvot tuntuvat joskus

niin itsestään selviltä, ettei niitä edes koeta työmalliin kuuluviksi. Niistä löytyvät kuitenkin perustavaa laatua olevat arvot ja näkemykset, kuten ihmiskuva ja käsitys terveydestä ja sairaudesta. Pehmeisiin arvoihin kuuluvat myös ne tiedostetut ja tiedostamattomat teoreettiset perusteet, joihin malli nojaa. Työmallin kolmas osa muodostuu järjestelmien ja organisaatioiden antamista raameista ja ehdoista. Malli perustuu yhteistoimintaan näiden kanssa. Organisaatiossa määritellään toiminnan parissa työskentelevien työntekijöiden roolit, vastualueet ja valtuudet. Järjestelmien antamat puitteet ja ehdot muodostavat palveluohjaustoiminnan perusedellytykset.

Laukaan kunnan etsivän nuorisotyön työmalli rakennettiin syksyllä 2010. Työmallia suunniteltiin Suomisen (2002) Henkilökohtainen palveluohjaus – case management mielenterveytyössä teoksesta löytyvän mallin pohjalta. Etsivän työn tekijät suunnittelivat työmallin, joka etsivän työn tiimi hyväksyi 11.10.2010 pidetyssä kokouksessa. Laukaan kunnan etsivän nuorisotyön työmalli (liite 6) pitää sisällään toiminnan kovat tekijät, pehmeät tekijät ja organisaation antamat raamit ja ehdot.

Kovissa tekijöissä käydään läpi etsivän nuorisotyön työprosessit ja työvälineet. Työprosesseja ovat asiakkaan ohjausmalli, ryhmätoiminta, monialainen verkostoyhteistyö, koulu- ja oppilaitosyhteistyö, etsivän työn tiimi sekä toiminnasta tiedottaminen ja toiminnan raportointi. Työvälineissä on esitelty työprosesseissa käytetyt keskeiset työtavat ja työvälineet.

Pehmeät tekijät pitävät sisällään toiminnan arvot ja näkemykset. Laukaan kunnan etsivän nuorisotyön toiminnan arvoja ovat vapaaehtoisuus, tasa-arvo, yhteisöllisyys, avoimuus ja luottamus. Etsivän työn toiminnan näkemykset mukailevat pitkälti sosiaalisen eettisiä periaatteita. Laukaan etsivässä nuorisotyössä asiakastyö perustuu aina asiakkaan vapaaehtoisuuteen, työtä tehdään ihmisarvoa kunnioittavasti ja työssä toimitaan aina asiakkaan hyväksi. Toiminnassa kunnioitetaan asiakkaan itsemääräämisoikeutta ja asiakkaita kohdellaan tasa-arvoisesti. Työntekijöillä on vaitiolovelvollisuus.

Organisaation antamissa raameissa ja ehdoissa määritellään työntekijöiden roolit ja vastualueet. Työntekijöiden roolit määritellään seuraavasti: Työskentely tapahtuu työparityönä ja työpari kehittää yhdessä etsivän työn toimintaa, työparin tärkein työtehtävä on asiakastyö, työpari ylläpitää työn kannalta oleellista verkostoyhteistyötä.

Työntekijöiden vastuualueena on huolehtia asiakastyöstä, monialaisesta verkostoyhteistyöstä ja toimintaan liittyvästä raportoinnista. Työntekijät vastaavat myös yhteistyössä esimiehen kanssa rahoitukseen liittyvien asioiden hoidosta.

6.3 Etsivän työn tiimi

Laukan kunnan etsivän työn ympärille on muodostettu etsivän työn tiimi. Tiimin tarkoituksena on olla työtä ohjaava taho. Tiimin toimii etsivän työn ohjaavana tahona, joka määrittelee toiminnalle tavoitteet ja rajat. Tiimiin kuuluu etsivän työparin lisäksi Vattipajan päällikkö, pajan yksilö- ja ryhmävalmentajat, kunnan palveluohjaaja, Jyväskylän työ- ja elinkeinotoimiston Laukaan toimipisteen johtava työvoimaneuvoja ja kolmannen sektorin jäsen. Aika ajoin tiimin tapaamisiin osallistuu eri yhteistyötahojen edustajia. Tiimi kokoontuu kerran kuussa.

6.4 Ryhmätoiminta

Ryhmätoiminnan tavoitteena on vertaisryhmän kanssa yhdessä oppiminen. Ryhmän jäsenet voivat jakaa kokemuksia tekemällä yhdessä. Ryhmätoiminnan keskeisiä piirteitä ovat yhteisöllisyys, vuorovaikutus, toiminnallisuus ja yhdenvertaisuus. Ryhmävalmentajat antavat yksilöllistä tukea valmentautujan omien tarpeiden mukaisesti.

Etsivän työn ryhmätoiminta on pienryhmässä tapahtuvaa, pitkäkestoista toimintaa. Ryhmätoiminta tukee nuorten kuntouttavan työtoiminnan toteutumista. Ryhmätoimintaa järjestetään kerran viikossa, kolmen kuukauden ajan. Ryhmätoiminta rakentuu arjenhallinnan ja sosiaalisten taitojen parantamisen ympärille. Ryhmään osallistuvat nuoret valitaan kunnan sosiaalitoimen ja työ- ja elinkeinotoimen työntekijöiden suosituksesta. Ryhmätoimintaan osallistuvat nuoret sijoittuvat kuntouttavaan työtoimintaan Vattipajan eri työyksiköihin.

Ryhmätoiminta rakentuu kolmen teeman ympärille, joita kutakin käsitellään eri tavoilla kuukauden ajan. Teemoja ovat elämänhallinta, minä itse ja muut sekä voimavarat ja rohkeus. Elämänhallintateeman tavoitteena on, että asiakas joutuu pohtimaan omaa elämäntilannettaan ja mahdollisuuksia sen muuttamiseen haluttuun suuntaan. Minä itse ja muut teeman tavoitteena on sosiaalisuuden, itsetuntemuksen ja itseluottamuk-

sen kehitys. Voimavarat ja rohkeus teemassa tarkistellaan omia voimavaroja ja opetellaan niiden tunnistamista ja rohkeutta käyttämään niitä. Teemaan liittyy vahva seikkailukasvatuksellinen työote.

Ryhmätoiminnan aikana jokaiselle asiakkaalle tehdään oma valmennussuunnitelma. Valmennussuunnitelmaan merkitään asioita, joihin nuori haluaa muutosta. Yhdessä laadittua valmennussuunnitelmaa aletaan toteuttaa järjestelmällisesti ja nuorelle pyritään saamaan nopealla aikataululla hänen tarvitsemansa palvelut. Valmennussuunnitelma tehdään ryhmä- ja työvalmennus ajalle. Valmennussuunnitelmalla halutaan vaikuttaa erityisesti pajajakson jälkeiseen aikaan ja siihen, että nuorelle löytyy mielekästä, järkevää ja eteenpäin vievää toimintaa myös jatkossa. Nuori voi halutessaan jatkaa etsivän nuorisotyön asiakkaana myös ryhmävalmennuksen jälkeen.

6.5 Monialainen yhteistyö

Monialainen yhteistyö ja verkostossa toimiminen ovat osa nykypäivän työelämää. Ammatillisen osaamisen vaatimukset kasvavat palvelujärjestelmien laajetessa. Moniammatillisuus ja yhteistyön tekeminen eri palveluiden kanssa kuuluvat etsivän työtöteen toteuttamiseen. Monialaisen yhteistyön tekeminen on luonteva ja keskeinen osa nuorille tarkoitettujen palveluiden toteuttamista. Työntekijä hyödyntää palveluverkoston tuntemustaan ja yhteistyösuhteitaan. Yhteistyötä tehdään niin ammatillisten verkostojen kuin nuorten lähiverkostojenkin kanssa. Yhteistyön tekemiseen liittyy yhdessä sovitut työskentelytavat ja toimintamallit. Sovittujen käytänteiden avulla selkiytetään toimintaa ja kukin toimija tietää oman roolinsa ja tehtävänsä nuoren verkostossa. (Männikkö 2010, 33, 37.)

Etsivän työn asiakkaat tarvitsevat monia erilaisia palveluita. Monialaisen viranomaisyhteistyön avulla pyritään tukemaan mahdollisimman hyvin nuorten palveluihin kiinnittymistä ja palvelusta toiseen siirtymistä. Laukaan kunnan etsivässä nuorisotyössä on tehty monialaista yhteistyötä heti toiminnan alusta alkaen. Yhteistyötä on lähdetty rakentamaan tiedottamalla ensin etsivän työn toiminnasta ja myöhemmin sopimalla tarkemmin erilaisista yhteistyökäytännöistä. Nuorten ensisijaisten palveluverkostojen kanssa yhteistyöpalavereita on sovittu säännöllisesti. Monialaista yhteistyötä suunniteltaessa on otettu huomioon myös ne palvelut, joiden kanssa yhteistyötä tehdään har-

vemmin. Laukaan kunnan nuorille tarjoamat palvelut ovat varsin kattavat. Joitakin tärkeitä palveluita, kuten talous- ja velkaneuvontaa sekä ammatinvalinnanohjausta joudutaan hakemaan lähikaupungista Jyväskylästä. Kaaviossa 2 kuvataan Laukaan kunnan etsivän nuorisotyön verkostoyhteistyötä ja nuorten palveluverkostoa.

LAUKAAN KUNNAN ETSIVÄN NUORISOTYÖN VERKOSTOYHTEISTYÖ JA NUORTEN PALVELUVERKOSTO

Laukaan kunnan nuorten palvelut:

- Kansaneläkelaitos
- Koulut (yläkoulut ja lukio)
- Kouluterveydenhuolto
- Koulukuraattori
- Lukio
- Lääkäri
- Mielenterveystoimisto
- Nuorisoasunnot
- Nuorisotyö
- Palveluohjaus
- Perhesuunnittelu- ja ehkäisyneuvola
- Poliisi
- Päihdehoitaja
- Seurakunnan diakonia- ja nuorisotyö
- Sosiaalitoimisto
- Terveyskeskus
- Terveyskeskuspsykologi
- Työpajatoiminta
- Työvoimatoimisto
- Vapaa-aikatoimi
- Yhdistysten tarjoamat toiminnot

Kunnan ulkopuoliset nuorten palvelut:

- A-klinikka
- Ammatinvalinnan ohjaus
- Ammattikoulut
- Ammattikorkeakoulut
- Asumisvalmennus
- Lukio
- Kriisikeskus Mobile
- Nuorisopsykiatria
- Poliisi
- Poliisin sosiaalityö
- Rikosseuraamuslaitos
- Talous- ja velkaneuvonta

KAAVIO 2. Kuvaus Laukaan kunnan etsivän nuorisotyön verkostoyhteistyöstä ja nuorten palveluverkostosta

Laukaan kunnan etsivä nuorisotyö on sopinut sosiaalitoimen ja työ- ja elinkeinoviraston henkilökunnan kanssa oman käytänteen asiakkaan ohjaamisesta etsivän nuorisotyön piiriin. Kunnan sosiaalitoimen ja työ- ja elinkeinoviraston henkilökunta antaa

nuorille asiakkailleen tietoa kunnan etsivästä nuorisotyöstä esitteiden muodossa tai pyytää nuorelta lupaa luovuttaa yhteystiedot etsivää työtä varten tai pyytää nuorelta lupaa, että etsivän työn tekijä voi osallistua asiakkaan seuraavalle palveluajalle ja tulla tapaamaan asiakasta kasvotusten. Kokeilu on osoittanut, että nuorten tapaaminen vi-rastoissa heidän omalla palveluajallaan on ollut parhaan tuloksen antanut tapa myös etsivän nuorisotyön asiakkuuden alkamiseen. Kasvokkain tapaamiset ovat olleet luon-tevia ja välittömiä kohtaamisia, jossa nuorelle on päästy heti kertomaan toimintaan osallistumisen mahdollisuuksista, samalla korostaen toiminnan luottamuksellisuutta ja osallistumisen vapaaehtoisuutta.

Männikön (2010, 36) mukaan yhteistyön tekemisessä korostuvat oma aktiivinen toi-minta, avoin vuorovaikutus sekä kiinnostus muita toimijoita ja palveluita kohtaan. Henkilökohtaisten kontaktien luominen, yhteydenpito toisiin toimijoihin sekä avoimet vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteet koetaan merkitykselliseksi yhteistyön kannalta. Olemme pyrkineet edellä mainittuihin asioihin myös Laukaan kunnan etsivän nuoriso-työn monialaisessa yhteistyössä. Henkilökohtaisten kontaktien luominen on ollut ver-rattain helppoa kunnan palveluverkoston pienen koon vuoksi. Yhteistyösuhteita pide-tään yllä säännöllisten palavereiden ja yhteistyökirjeiden muodossa. Monialaisessa yhteistyössä oma aktiivinen toiminta korostuu. Erityisesti yhteydenpidossa ja yhteis-työkäytänteiden suunnittelussa etsivällä nuorisotyöllä on ollut aktiivinen rooli.

Vuoden 2011 alussa voimaan tuleva uusi nuorisolaki tulee muuttamaan hieman mo-nialaista yhteistyötä. Uuden lain mukaan viranomainen voi salassapitosäännösten es-tämättä luovuttaa nuoren yksilöinti- ja yhteystietoja nuoren kotikunnalle etsivää nuori-sotyötä varten. Tietojen luovutus pohjautuu kuitenkin aina viranomaisen omaan arvi-ointiin nuoren tilanteesta ja tuen tarpeesta. Olemme tiedottaneet yhteistyöverkosto-amme tulevasta lakimuutoksesta.

6.6 Koulu- ja oppilaitosyhteistyö

Laukaan kunnassa on kolme yläkoulua ja lukio. Ammatillista koulutusta on kattavasti tarjolla lähikaupungeissa, Jyväskylässä ja Äänekoskella. Oppilaitosyhteistyö on tärke-ässä roolissa työssämme. Oppilaitosyhteistyö on aktiivista kunnan kolmessa yläkou-lussa ja lähikaupunkien suurimmissa toisen asteen oppilaitoksissa.

Yläkoulujen kanssa kouluyhteistyö on keskittynyt erityisesti 9.-luokkalaisiin nuoriin. Näiden nuorten kohdalla katseet suunnataan oppivelvollisuuden jälkeiseen aikaan ja toisen asteen opintojen aloituksen onnistumiseen. Keväällä 2010 teimme tiivistä yhteistyötä yläkoulujen kanssa. Pyynnöstämme Laukaan yläkoulujen oppilashuoltoryhmit kartoittivat sellaisia 9.-luokkalaisia nuoria, joilla saattoi olla kasvanut riski keskeyttää toisen asteen opinnot tai jotka eivät mahdollisesti saa opiskelupaikkaa. Oppilashuoltoryhmien kartoitusten pohjalta etsivän työn tekijät tapasivat opinto-ohjaajien ja kasvatussihteerin kanssa kohderyhmän nuoria, kertoivat heille toiminnastaan ja antoivat heille yhteystietonsa. Keväällä 2010 Laukaan kunnan yläkoulussa tehtiin niin sanotut nivel-sopimukset 9.-luokkalaisten, kohderyhmään kuuluneiden oppilaiden kanssa. Nivel-sopimuksessa nuori antoi koulun edustajalle yhteystietonsa ja luvan ottaa häneen yhteyttä syksyn 2010 ja kevään 2011 aikana.

9.-luokkalaisten nuorten kanssa tehtävän työn tavoitteena on toiminnasta tiedottaminen ja kasvojen tutuksi tekeminen. Olemme halunneet tuoda toimintaamme esiin juuri oppivelvollisuuden päättävillä nuorilla ja tarjota tukeamme nivelvaiheeseen. Lyhyiden tapaamisten kautta olemme saaneet hyvän mahdollisuuden tutustua ja luoda ensikontaktin juuri riskiryhmässä oleviin nuoriin. Aiomme jatkaa kouluyhteistyötä yläkoulujen kanssa kehittämällämme tavalla. Haluamme toimia 9.-luokkalaisten nuorten kanssa myös muissa yhteyksissä, kuten koulun tapahtumissa tai leirikouluissa.

9. luokan jälkeen suurin osa laukaalaisista nuorista siirtyy toisen asteen opintoihin kunnan ulkopuolelle. Laukaan kunnassa toisen asteen opintoja tarjoaa Laukaan keskustassa sijaitseva lukio. Suurin osa ammatilliseen koulutukseen hakeutuvista laukaalaisista nuorista valitsee opiskelupaikakseen Jyväskylän ammattiopiston tai Pohjoisen Keski-Suomen Oppimiskeskuksen Äänekoskelta. Hyvien kulkuyhteyksien ja oppilaitosten sijaintien vuoksi laukaalaiset toisen asteen opiskelijat käyvät yleensä koulua kotoa käsin.

Laukaan kunnan etsivä nuorisotyö tekee yhteistyötä toisen asteen oppilaitosten kanssa. Yhteistyötä tehdään enimmäkseen edellä mainittujen ammattikoulujen opinto-ohjaajien ja kuraattoreiden kanssa. Etsivän työn toiminnan alettua Laukaan kunnassa, otimme yhteyttä Jyväskylän ammattiopiston ja Pohjoisen Keski-Suomen Oppimiskeskuksen koulukuraattoreihin. Kävimme keväällä 2010 tutustumassa oppilaitoksiin ja sopimassa yhteistyökäytänteistä. Sovimme, että ne laukaalaiset nuoret, joilla on vaikeuksia toisen asteen opinnoissa tai, jotka haluavat keskeyttää opinnot, saavat tietoa

etsivän nuorisotyön toiminnasta. Nuoren kanssa asioiva oppilaitoksen edustaja kertoo nuorelle etsivän nuorisotyön toiminnasta, antaa työntekijöiden yhteystiedot tai kysyy nuorelta luvan yhteystietojen luovuttamiseen etsivää työtä varten.

Vuonna 2011 voimaan tuleva uusi nuorisolaki muuttaa oppilaitosyhteistyötä ja mahdollistaa paremmin etsivän nuorisotyön varhaisen puuttumisen. Lain mukaan viranomaisen tulee luovuttaa etsivälle nuorisotyölle tiedot nuoren tavoittamista varten, mikäli nuori ei sijoitu perusopetuksen jälkeisiin opintoihin tai alle 25-vuotias nuori keskeyttää toisen asteen opinnot. Olemme tiedottaneet kunnan yläkouluja, lukiota, Jyväskylän ammattioppilaitosta ja Pohjoisen Keski-Suomen Oppimiskeskusta tulevasta lakimuutoksesta.

7 TOIMINTAMALLIN ARVIOINTI

Arvioin toimintamallia itsearvioinnin näkökulmasta. Itsearviointi voidaan määritellä arvioinniksi tai evaluaatioksi, jonka evaluaatiokohteen subjekti itse suorittaa. Sosiaalityössä itsearvioinnin subjekti voi olla työntekijä itse tai työn yksikkö. Itsearviointi nähdään usein evaluaatiota keveämmäksi mutta silti systemaattisemmaksi kuin arkiajatteluun perustuva arviointitapa. Itsearvioinnin tehtävänä voidaan pitää yksilön tai yhteisön oppimisen, kehittymisen ja kokeilujen tukemista. Arviointi lisää henkilöstön ymmärrystä toiminnan tavoitteista ja ominaispiirteistä. Siten itsearvioinnista saatavan tiedon pohjalta omista vahvuuksista ja parantamisalueista voidaan tehdä realistisia johtopäätöksiä, jotka osaltaan auttavat organisaatiota tai hanketta onnistumaan tavoitteidensa saavuttamisessa. Itsearvioinnissa syntyvää tietoa käytetäänkin usein kehittämistyön tukena. (Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus, 2010)

Laukaan kunnan etsivän nuorisotyön toimintamallin tärkein kehityksen kohde oli asiakkaan ohjausmalli. Asiakkaan ohjauksesta haluttiin selkeä malli, joka kuvaa nuoren kanssa tehtävän työn eri vaiheita. Rakensimme asiakkaan ohjausmallin henkilökohtaisen palveluohjausmallin ja etsivän työn menetelmien pohjalta. Halusimme, että mallissa näkyy etsivälle työotteelle tärkeitä asioita, kuten vapaaehtoisuus, palveluihin ohjaus ja asiakkaan motivointi. Henkilökohtaisen palveluohjausmallin mukaan rakennetusta asiakkaan ohjausmallista saimme valmiin, hyväksi havaitun ja käytännössä testatun ohjausmallin. Asiakkaan ohjausmalli pitää sisällään myös työntekijöiden kovasti kaipaamat käytännön työkalut: elämänviivan, tarvekartoituksen ja toimintasuun-

nitelman. Halusimme työntekijöinä konkreettisia työkaluja ohjauksen tukemiseen ja järjestelmälliseen toteuttamiseen.

Asiakkaan ohjausmalli on ollut tässä muodossa käytössä kesästä 2010 saakka. Muutaman kuukauden kokeilun pohjalta on vaikeaa arvioida kokonaisvaltaisesti ohjausmallin toimivuutta. Tässä vaiheessa hyväksi havaittuja asioita ovat olleet ohjausmallissa käytetyt työkalut. Työkalut ovat toimineet hyvin ja ovat olleet luonteeltaan sopivan keveitä niin, että asiakas on saanut itse päättää miten paljon ja millaisia asioita haluaa kertoa itsestään ja omasta tilanteestaan etsivän työn tekijöille. Tarvekartoitus työkalu on toiminut hyvin asiakkaan oman tilanteen kartoituksesta ja sen pohjalta on ollut helppoa tehdä jokaiselle sopivat henkilökohtaiset toimintasuunnitelmat.

Laukaan kunnan etsivän nuorisotyön asiakkaan ohjausmalli perustuu pitkälti henkilökohtaisen palveluohjauksen malliin. Henkilökohtaisen palveluohjauksen malli on sosiaalityössä tunnettu ja hyväksytty malli. Oletan, että kehittämämme etsivän työn asiakkaan ohjausmalli tulee olemaan käyttöömmme sopiva, vaikka sen testaaminen on jäänytkin tässä vaiheessa varsin vähäiseksi. Kehittämämme Laukaan kunnan etsivän nuorisotyön ohjausmalli perustuu tutkittuun, tunnettuun ja hyväksytyyn henkilökohtaisen palveluohjauksenmalliin, joka mielestäni lisää ohjausmallin luotettavuutta.. Etsivän työn asiakkaan ohjausmallia on kuitenkin hyvä tarkastella ja tutkia tulevaisuudessa. Ohjausmallin sopivuutta ja vaikuttavuutta voidaan arvioida tulevaisuudessa esimerkiksi tapauskuvausten muodossa. Asiakkaan ohjausmallin arviointiin olisi hyvä saada myös asiakasnäkökulma.

Laukaan kunnan etsivän nuorisotyön työmallin tarkoituksena on tuoda esille työn prosessit, työvälineet, arvot sekä työntekijöiden roolit ja vastualueet. Mielestäni työmallin rakentaminen on tärkeää, sillä työmalli toimii tienviittana ja ohjenuorana käytännön työlle. Pidimme etsivän nuorisotyön työmallin rakentamista erityisen tärkeänä, koska kyseessä on uusi työmuoto, jonka jatkuvuuden, tehokkuuden ja uskottavuuden aikaansaamiseksi vakaa työmalli on välttämätön. Uskon, että tulevaisuudessa etsivän nuorisotyön menetelmä kehittyy vastaamaan paremmin paikallisia ja suomalaisen yhteiskunnan tarpeita. Nykyinen Laukaan kunnan toimintamalli muuttaa varmasti tulevaisuudessa hieman muotoaan ja työmallin sisällön tarkastelu on varmasti aika-ajoin paikallaan.

Laukaan kunnan etsivän nuorisotyön ryhmätoiminnan tavoitteena on vertaisryhmän kanssa yhdessä oppiminen. Ryhmätoiminta toteutetaan nuorten kuntouttavaa työtoimintaa tukevana toimintana. Ryhmätoimintaa on alettu toteuttamaan työpajalla ilmeneen tarpeen pohjalta. Vattipajan henkilökunta on törmännyt usein nuorten sitoutumiseen ja elämänhallintaan liittyviin ongelmiin. Nämä ongelmat ovat aiheuttaneet nuorten harjoittelu tai palkkatukijakson keskeytyksen ja vaikuttavat omalta osaltaan nuoren toimeentuloon erilaisten karenskien ja toimeentulotuen leikkausten muodossa. Nuorille, joilla on ongelmia elämänhallinnan kanssa, työtoiminnan keskeytys ja siitä seuraavat sanktiot lisäävät ongelmien vyyhtiä. Vattipajalla on havahduttu, että kaikilla nuorilla ei ole valmiuksia sitoutua viitenä päivänä viikossa tapahtuvaan työtoimintaan ja näille nuorille paras vaihtoehto on aloittaa työtoiminta esimerkiksi kuntouttavalla työtoiminnalla. Vattipajalla on myös pitkä kokemus ESR- projekteista, joidenka kautta työ-, yksilö-, ja ryhmävalmennus ovat kehittyneet. Ryhmävalmennuksesta on saatu hyviä kokemuksia nimenomaan nuorten ryhmien kanssa. Ryhmävalmennuksen järjestämistä myös kuntouttavaan työtoimintaan osallistuville nuorille pidettiin tärkeänä ja näin koko kuntouttavan työtoiminnan nuorten pienryhmätyö sai alkunsa.

Etsivän nuorisotyön mukaantulo ryhmätoiminnan järjestämiseen oli luonteva ratkaisu. Ryhmätoiminnan kautta haluttaan vaikuttaa elämänhallinnan- ja sosiaalisten taitojen parantamiseen. Ryhmätoimintaan osallistuvat nuoret ovat usein jo etsivän nuorisotyön asiakkaita ja ryhmätoiminnan kautta etsivä nuorisotyö on pystynyt entistä paremmin ohjaamaan nuoria muihin toimenpiteisiin. Päänvaivaa ryhmätoiminnan järjestäminen on tuottanut rahoittajan ja etsivän työn vapaaehtoisuusperiaatteen muodossa. Etsivän työn rahoittava Opetus- ja Kulttuuriministeriö määrittelee rahoituksen käytössä, että rahoitusta ei saa käyttää palvelun tuottamiseen. Olemme ratkaisseet asian siten, että Vattipaja on nuorten kuntouttavan työtoiminnan järjestävä taho. Etsivä nuorisotyö on tukemassa kuntouttavan työtoiminnan onnistumista ryhmäpäivien ohjaamisen muodossa, eikä siis ole järjestämässä kyseenomaista palvelua. Vapaaehtoisuusperiaate on ratkaistu myös niin, että etsivän työn ryhmätoiminta on kuntouttavaa työtoimintaa tukeva toiminto, ryhmäpäivät ovat nuorten kuntouttavan työtoiminnan päiviä ja työtoiminnan onnistumisesta vastaa Vattipaja. Nuorten työtoiminnan ryhmään osallistuva nuori voi itse määrittellä millaista henkilökohtaista tukea ja apua hän haluaa etsivältä nuorisotyöltä.

Ryhmätoiminta on osoittautunut varsin toimivaksi tavaksi saada asiakas nopeasti toimenpiteeseen, aktivoitumaan ja haluamaan mahdollista muutosta elämäänsä. Ryhmätoiminnan aikana nuorta tavataan viikoittain ja henkilökohtaista tukea ja apua tarjotaan nuorelle hänen omien halujensa mukaan. Lyhyen kokemuksen perusteella voidaan havaita, että ryhmätoiminnan aikana nuoret ovat aktivoituneet työtoiminnan lisäksi myös omien asioiden selvittelyssä ja tulevaisuuden suunnittelussa. Kaikkien nuorten kuntouttavan työtoiminnan ryhmään osallistuvien nuorten kanssa pyritään siihen, että heillä on realistisia tulevaisuuden suunnitelmia ja tavoitteita myös ryhmätoiminnan jälkeen.

Laukaan kunnan etsivän nuorisotyön monialainen yhteistyö tapahtuu nuorten palveluiden verkossa. Monialaisen yhteistyön kulmakiviä ovat sovitut toimintamallit ja yhteiset toiminnan tavoitteet. Erilaisten yhteistyöpalavereiden kautta olemme pyrkineet siihen, että etsivä nuorisotyö saa oman paikkansa nuorten palvelujen verkossa. Olemme halunneet tuoda yhteistyökumppaneillemme toimintaamme esille siitä näkökulmasta, että sillä pyritään auttamaan sekä nuorta että yhteistyötahoa. Nuoren kohdalla apu on palveluihin ja palveluissa ohjaamisen avustamista, yhteistyökumppaneiden kohdalla apu on nuoren ohjaamista palvelujen oikeaan ja tehokkaaseen käyttöön.

Monialaisessa yhteistyössä oma aktiivinen rooli yhteistyön ja toimintatapojen kehittämisessä on tärkeää. Oman aktiivisuuden ja havaittujen tarpeiden pohjalta olemme luoneet sellaisen yhteistyöverkoston, joka on hallittavissa ja helposti käytettävissä. Yli 18 000 asukkaan Laukaan kunnassa palveluverkosto on pieni ja siihen sisäänpääsy on ollut verrattain helppoa. Ihmisten ja toimintatapojen tullessa tutuimmiksi on uusia ideoita monialaisen yhteistyön kehittämiseksi tullut jatkuvasti lisää. Tällä hetkellä etsivän nuorisotyön toimintaa on ollut Laukaan kunnassa vuoden ajan. Vuodessa on saatu paljon hyvää ja tuottavaa yhteistyötä aikaan. Uskon, että tulevaisuudessa moniammatillinen yhteistyö muuttaa vielä muotoaan ja uusia, parempia toimintatapoja kehittyy nykyisten tilalle. Tavoitteenamme on, että etsivän nuorisotyön saadessa jalansijaa nuorten palveluiden piirissä, yhteistyö palvelujen tarjoajien kanssa muuttuu sujuvammaksi ja molempien osapuolten puolesta aktiivisemmaksi. Olemme saaneet huomata, että moniammatillinen yhteistyöverkosto on alkanut ymmärtämään toimintamme luonteen ja tietävät, että yhteistyötä tehdään saman päämäärän saavuttamiseksi.

Laukaan kunnan etsivän nuorisotyön koulu- ja oppilaitosyhteistyö keskittyy nuorten peruskoulun päätösvaiheeseen ja toisen asteen opintojen alkamisen tukemiseen. Haluamme olla aktiivisesti mukana nivelvaiheen tukemisessa ja ennaltaehkäisevässä työssä. Laukaan yläkoulujen kanssa luotu, 9.- luokkalaisten riskinuorten tapaamisen malli on ollut hyvä tapa tavoittaa mahdollisen tuen ja avun tarpeessa olevia nuoria. Nuoret valitseva oppilashuoltoryhmä tuntee nuoren pitkältä aikaväliltä ja pystyy varmasti varsin hyvin ohjaamaan etsivän työn toiminnasta hyötyvät nuoret toimintamme piiriin. Nuoria tapaamalla olemme pyrkinneet madaltamaan nuorten kynnystä yhteydenottoon ja avun pyyntöön ja tekemään toimintatapamme ja kasvomme tutuiksi.

9.- luokkalaisten nuorten kartoitusta on kokeiltu ensimmäistä kertaa vasta tämän vuoden keväällä. Syksyllä olemme ottaneet yhteyttä tai meihin on otettu yhteyttä viimevuoden 9.- luokkalaisten asioilla. Osa tuosta joukosta ovat olleet tuttuja nuoria, joita olemme tavanneet keväällä yläkouluissa. Olemme huomanneet, että yhteistyön aloittaminen jo kerran tavattujen nuorten kanssa on ollut molemmin puolin helpompaa ja luonnollisempaa. Olemme sopineet Laukaan kunnan yläkoulujen kanssa, että kokeiltua toimintatapaa jatketaan sillä muutoksella, että pyrimme osallistumaan 9.- luokkalaisten järjestettävään muuhunkin toimintaan pitkin lukuvuotta. Toiminta, johon voimme osallistua voi olla esimerkiksi leirikouluja, tapahtumia ja koulun retkiä. Nivelvaiheen toimintaa tullaan varmasti kehittämään myös jatkossa ja sille etsitään toimintamallia, joka on yhteneväisessä käytössä kaikissa kunnan yläkouluissa.

Laukaan kunnan etsivä nuorisotyö tekee oppilaitosyhteistyötä lähikaupunkien suurimpien ammatillisten oppilaitosten kanssa. Olemme käyneet tutustumassa ja kertomassa toiminnastamme Jyväskylän ammattiopistolla ja Pohjoisen Keski-Suomen Oppimiskeskuksessa. Näihin kahteen oppilaitokseen ohjautuu suurin osa ammatillisen koulutuksen aloittavista laukaalaisista nuorista. Oppilaitokset ovat ottaneet meidät hyvin vastaan ja yhteistyökäytänteistä on sovittu. Olemme sopineet, että oppilaitosten henkilökunta tiedottaa kouluvaikeuksissa olevaa tai opintojaan keskeyttävää nuorta etsivän nuorisotyön toiminnasta. Olemme myös sopineet, että henkilökunnan jäsenet yrittävät saada nuorelta luvan yhteystietojen luovuttamiseen etsivää työtä varten. Pohjoisen Keski-Suomen Oppimiskeskuksen kanssa sopimamme yhteistyökäytäntö on toiminut meidän kannaltamme aktiivisesti. Oppimiskeskuksen henkilökunta on aktiivisesti markkinoinut toimintaamme kohderyhmän nuorille ja olemme aloittaneet usean nuoren kanssa yhteistyön juuri oppilaitoksen aktiivisuuden ansiosta.

Jyväskylän ammattiopistolta nuorten ohjaavuus toimintaamme on ollut huomattavasti vähäisempää ja siinä on varmasti paljon kehittämisen paikkoja tulevaisuudessa. Jyväskylän ammattiopisto on suuri oppilaitos, jossa on paljon henkilökuntaa ja opiskelijoita. Mielestämme opiskelijan on verrattain helpompi kadota suuressa oppilaitoksessa ja näin ollen varhainen puuttuminen nuoren tilanteeseen vaikeutuu. Jyväskylän ammattiopiston opiskelijoiden tavoittaminen voi olla vaikeaa myös opiston omalle henkilökunnalle, joka omalta osaltaan selittää nuorten vähäistä ohjautuvuutta asiakkaiksemme. Opiskeluvaikeuksiin ja mahdollisiin opintojen keskeyttämissiin on varmasti vaikeaa puuttua, jos nuorta ei pääse tapaamaan kasvotusten. Usein opiskelun lopettaminen tai keskeyttäminen tapahtuu kirjeiden välityksellä, jolloin henkilökunnan on lähes mahdotonta ohjata nuorta etsivän työn asiakkaaksi. Nähtäväksi jää miten vuoden 2011 alussa voimaan astuva nuorisolain muutos vaikuttaa opintonsa keskeyttäneiden nuorten ohjautuvuuteen etsivän työn asiakkaiksi. Lakimuutos antaa viranomaiselle mahdollisuuden luovuttaa alle 25-vuotiaan nuoren yhteystiedot etsivän nuorisotyön käyttöön, mikäli nuori keskeyttää toisen asteen opinnot. Etsivän työntekijän silmin lakimuutos on tervetullut ja tarvittava työkalu koulupudokkaiden kiinnisaantiin. Mielestäni yhteystietojen luovuttamisessa ei ole mitään ongelmaa, sillä loppujenlopuksi toimintaan osallistuminen on nuorelle vapaaehtoista. Yhteystietojen luovuttaminen antaa kuitenkin aina paremmat mahdollisuudet nuoren tavoittamiseen ja toimintaan ohjautumiseen.

Laukaan kunnan etsivän nuorisotyön tiimi on moniammatillinen yhteistyöryhmä, jonka tarkoituksena on etsivän nuorisotyön toiminnan kehittäminen ja vahvistaminen. Tiimi on koottu heti toiminnan alusta alkaen ja sen kautta toimintaa on pyritty kehittämään vastaamaan juuri Laukaan kunnan tarpeita. Tiimi on havaittu vaikuttavaksi ja hyödylliseksi, työtä ohjaavaksi tahoksi. Tiimi on tuonut toimintaan kentän äänen ja antanut työlle sen kaipaamaa uskottavuutta. Mielestäni uusi ja nimenomaan kunnan tarpeisiin kehitettävä toiminta tarvitsee tuekseen aktiivisen ja monialaisen tiimin.

Laukaan kunnan etsivän nuorisotyön toimintamallin kehittäminen on tullut mielestäni todella tarpeeseen. Toimintamallin kautta on haluttu jäsenellä ja osoittaa uuden toiminnan tilaus ja tarpeellisuus. Asiakkaan ohjausmallin kautta olemme halunneet osoittaa asiakkaan saaman ohjauksen kulun ja suunnitelmallisuuden. Työmallissa on pohdittu työn prosesseja, työkaluja, arvoja ja työntekijöiden roolia. Moniammatillisessa

yhteistyössä on haluttu tuoda esille verkostotyön tämän hetkinen tila ja kehittämisen paikat. Koulu- ja oppilaitosyhteistyössä on haluttu esitellä yhteistyössä luomamme toimintatapa, jolla halutaan vaikuttaa nimenomaan toisen asteen opintojen nivelvaiheen tukemiseen ja varhaiseen puuttumiseen. Ryhmätoiminnasta on kerrottu sen kautta saatujen hyvien kokemusten vuoksi. Samalla ryhmätoiminnan esittely on hyvä esimerkki Vattipajan ja etsivän nuorisotyön välisestä yhteistyöstä. Tiimin esittelyssä on haluttu tuoda esille yksi hyväksi havaittu etsivän nuorisotyön kehittämisen muoto.

Jos mietitään, mitä toimintamallin kehittäminen on antanut meidän työllemme, saamme huomata, että se on tuonut juuri kaipaamaamme ”selkärankaa” ja johdonmukaisuutta uuden työmuodon toteuttamiseen. Toimintamallin suunnitelmallinen kehittäminen on saanut uuden toimintamuodon nopeasti käyntiin ja työlle on haettu johdonmukaisesti omaa paikkaa nuorten palveluverkostossa. Mielestäni toimintamalli on helposti hyödynnettävissä muiden kuntien etsivään nuorisotyöhön. Opinnäytetyössä esitellyt mallit ovat vapaassa käytössä ja helposti muokattavissa myös erilaiseen ympäristöön ja tarkoituksiin. Mielestäni asiakkaan ohjausmalli ja siinä käytettävät työkalut soveltuvat etsivän nuorisotyön käyttöön sellaisenaan.

Itselleni opinnäytetyöprosessi ja työn kehittäminen ovat tuoneet halun työn laadullisen vaikuttavuuden arviointiin. Kehitettyä toimintamallia ei ole vielä mielestäni päästy tarpeeksi kokeilemaan käytännössä. Työn ja toimintamallin kehittämisen kannalta olisi hyvä arvioida toimintaa laadullisesti ja saada asiakasnäkökulma esille. Haluamme saada uuden työtavan mahdollisimman lähelle asiakasta ja tavoitteenamme on, että toimintaamme olisi mahdollisimman helppo osallistua. Työn kehittämisen kannalta olisi hyvä tietää ovatko asiakkaamme kokeneet hyötyneensä yhteistyöstä ja onko heissä tapahtunut voimaantumista. Haluamme saada myös selville onko etsivällä nuorisotyöllä ollut vaikutusta elämäntilanteiden muutoksiin ja palveluihin hakeutumiseen ja niihin kiinnittymiseen.

8 POHDINTA

Opinnäyteyöni tarkoitus on kuvata Laukaan kunnan etsivän nuorisotyön toimintamalli. Toimintamallin kuvauksen lisäksi olen halunnut tuoda esille, miten toimintamalli on kehitetty. Opinnäytetyöni on raportti, jonka tarkoituksena on selkeästi osittaan työn oleellimmat osa-alueet ja toimintamallin kehittämisen prosessit. Opinnäyteyöni kautta olen itse halunnut ymmärtää paremmin etsivää nuorisotyötä ja sen kehittämistä. Toimintamallin aukikirjoituksella olen pyrkinyt konkreettisesti osoittamaan työn tärkeimmät osa-alueet sekä toiminnan kehittämisen haasteet ja mahdollisuudet.

Valtiontalouden tarkastusviraston laskelmassa yhtä syrjäytynyttä nuorta koskeva vuosittainen taloudellinen menetys on 27 500 €. Alle 30-vuotiaan työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneen nuoren menetetyt työpanoksen arvo on noin 1,5 miljoonaa euroa. Syrjäytyminen maksaa sekä menetettyinä tuloina että suorina kustannuksina. Ikäriippuvat menot kasvavat väestörakenteen muutoksen myötä ja todellisuudessa yhteiskunnassamme ei ole enää tulevaisuudessa varaa syrjäytyä. (Wrede, 2010) On varsin ymmärrettävää, että syrjäytymisen ehkäisyyn panostetaan enemmän kuin koskaan aikaisemmin ja katseet suunnataan nimenomaan varhaiseen puuttumiseen. Yleissivistävän koulutuksen kehittämisessä on puututtu juuri ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin, kuten koulutuksen ohjausjärjestelmän vahvistamiseen, syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn ja oppimisympäristön laadun parantamiseen.

Suomalaisista nuorista noin 98 % saa peruskoulun päästötodistuksen ja 90 % nuorista pääsee suoraan opiskelemaan toisen asteen opintoihin. Noin 700 nuorta jää vuosittain ilman toisen asteen koulutuspaikkaa. Heistä osa saa kuitenkin opiskelupaikan syksyn täydennysshaun jälkeen. Ammattikoulun keskeyttää 10 % aloittaneista, lukiossa vastaava luku on alle 5 %. (Virkkunen, 2010) Toisen asteen nivelvaiheen ongelmat ovat siis varsin hyvin tiedossa ja tällä osa-alueella on merkittävä osuus myös meidän työsämme. Olemme pyrkineet rakentamaan Laukaan kuntaan toimintamallia, jossa koulupudokkaiden tukeminen ja kiinnisaaminen olisi mahdollisimman tehokasta. Toisen asteen opinnot keskeyttävä nuori tulisi saada mahdollisimman ajoissa kiinni ja järkevän toiminnan piiriin. Olemme huomanneet, että jo alle vuoden toimettomuus lisää nuoressa selvästi syrjäytymisen riskiä ja nuorta on siinä vaiheessa usein vaikea motivoida enää järkevän toiminnan piiriin. Työparini on usein sanonut, että yhdeksän vuoden koulupakon jälkeen on varmasti vaikeaa kääntää yhden kesän aikana ajatukset

pakosta haluan oppia ja opiskella. Tuohon ajatukseen on mielestäni helppo yhtyä. Olemme huomanneet työssämme, että nuorille tulee usein yllätyksenä, kuinka itseohjautuvaa toisen asteen opiskelu on ja vastuunotto omista opinnoistaan ei onnistu kaikilla ensi yrittämällä.

Vuoden toiminnan jälkeen Laukaan kunnan etsivä nuorisotyö on saanut tiedon 148 nuoresta. Olemme saaneet yhteyden 107 nuoreen ja tavoittaneet 45 nuorta. Tavoitteilla nuorilla tarkoitetaan yhteistyön aloittamista tai siitä sopimista. 36 nuorta on ohjattu tarvittavien palvelujen tai toimenpiteiden piiriin. Opetus- ja kulttuuriministeriö kysyy vuosittaisessa kyselyssään edellä mainittuja määriä. Kyselyä varten pidämme kirjaa nuorten ohjaamiseen ja tukemiseen liittyvistä toimista. Kysely on varsin laaja ja vaatii meiltä tarkkaa kirjanpitoa, jotta voimme vastata siihen mahdollisimman todenmukaisesti. Kyselyn laajuuden ja tarkkuuden ymmärtää hyvin, sillä olemmehan tekevässä uutta nuorisotyön muotoa, jonka vaikuttavuutta halutaan tutkia ja mitata. Tarkalla mittauksella voidaan hyvin osoittaa työn tuloksia ja vaikuttavuutta.

Vuoden toiminnan jälkeen olemme varsin hyvin perillä toimintaan liittyvistä haasteista ja odotuksista. Olemme päässeet nuorten mukana tutustumaan suomalaiseen palvelujärjestelmään, sen heikkouksiin ja mahdollisuuksiin. Olemme törmänneet usein siihen tosiasiaan, että palvelut eivät aina kohtaa nuorten tarpeita ja mielestäni se onkin yksi syy nuorten ongelmiin palvelujen käytössä. Kokemuksiemme perusteella useat nuoret tarvitsevat opastusta ja apua palveluihin ohjautumisessa ja niiden käyttämisessä. Mielestäni nuorilla on erityinen tarve saada palveluissa käytännön ohjausta ja neuvontaa. Olen useasti ollut siinä tilanteessa, että nuoren palvelukäynnin jälkeen olemme puhuneet nuoren kanssa läpi uudelleen palvelussa esillä olleet asiat. Liian usein nuori ei ole ymmärtänyt virkailijoiden ohjeistusta tai toimenpiteiden tarkoitusta. Etsivän nuorisotyön työntekijän rooli on siis usein nuorten palveluissa henkisenä tukena sekä tulkkina oloa.

Nuorille on olemassa varsin kattavasti palveluja mutta niiden saatavuus on välillä huonoa. Etsivän nuorisotyön näkökulmasta palveluihin pääseminen kestää välillä kohtuuttoman kauan. Etsivän nuorisotyön tekijän tehtävänä on tukea ja motivoida nuorta haluamaan positiivista muutosta elämäänsä ja ottamaan askelia kohti tavoitetta. Olen monesti ollut tilanteessa, jossa määrätietoisuuden ja tukemisen kautta on saatu nuorelle aikaan innostus ottaa jokin palvelu vastaan. Palvelu ei kuitenkaan aina

järjesty inhimillisen ajan kuluessa, vaan sitä joudutaan odottamaan liian pitkään ja innostus ja motivaatio ehtii jo hävitä ennen palveluun pääsyä. Useamman viikon jonotus sillä hetkellä tarvittavaan ja nuorelle myytyyn palveluun on usein liian pitkä. Nuoret asiakkaamme ovat usein kärsimättömiä ja haluavat palveluitaan nopeasti ja niiden pitäisi vastata mahdollisimman hyvin juuri sen hetken akuuteimpaan ongelmaan.. Aina siihen tarpeeseen ei voida kuitenkaan vastata ja usein nuori kokee, ettei tarvitse sellaista palvelua, jota pitää odottaa liian kauan tai joka ei vastaa suoraan hänen tarpeeseensa.

On kaavailtu, että etsivän nuorisotyön toiminta on rantautunut pysyvästi Suomeen. Etsivän nuorisotyön mainitseminen uudistetussa nuorisolaissa kertoo varmasti omalta osaltaan työn mahdollisuuksista. Onko etsivä nuorisotyö kaivattu ”täsmäase” nuorten syrjäytymisen hoitoon ja ehkäisyyn? Mielestäni vain aika voi kertoa sen. Etsivä nuorisotyö on valtavien kehityspaineiden alla ja siltä odotetaan paljon. Itse etsivän nuorisotyön tekijänä olen kokenut myös noita paineita ja tarvetta todistaa työn tärkeyttä ja sitä, mitä sillä voidaan saada aikaa. Etsivän nuorisotyön toimintamallin kehittäminen on ollut ammatillisesti haastava ja opettava kokemus. Voin sanoa, että etsivän nuorisotyön tutkiminen ja toimintamallin kehittäminen ovat vieneet minut mukanaan. Olen innostunut ja kiinnostunut omasta työstäni ja näen siinä paljon haasteita, mahdollisuuksia ja uusia kehittämisen paikkoja.

Etsivässä nuorisotyössä on vielä paljon kehitettävää ja tutkittavaa. Etsivää nuorisotyötä on kehitetty nopealla aikataululla ja mielestäni työtä on kehitetty varsin pitkälle ilman asiakkaiden ääntä. Mielestäni nyt olisi oikea aika tutkia työtä tarkemmin asiakkaiden näkökulmasta ja saada työn kehittämisessä asiakkaiden ääni paremmin kuuluviin. Opinnäytetyöni kautta haluan nostaa esille jatkotutkimuksen tarpeita työn laadulliseen ja asiakaslähtöiseen kehittämiseen sekä Laukaan kunnan etsivän nuorisotyön toimintamallin jatkoarviointiin.

LÄHTEET

Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, E. & Vilen, M. 1999. Nuoren aika. Porvoo: WSOY

Auvinen-Tornberg, O. 2008. ”On sinusta kiinni joudutko pataan vai pääsetkö juhli-
maan leirinuotiolle”. Narratiivinen tutkimus etsivän työn tekijöiden tarinoista työs-
tään. Tampereen yliopisto. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön laitos. Sosiaalipolitiikan
pro gradu-tutkielma.

Avustukset etsivään nuorisotyöhön 2008. Viitattu 29.7.2010

[http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisotyön_avustukset/TP_](http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisotyön_avustukset/TP_EtsivanTyönAmmattilaistenPalkkaus/myonnetyt/etsivxtyxpari_2008.pdf)
[EtsivanTyönAmmattilaistenPalkkaus/myonnetyt/etsivxtyxpari_2008.pdf](http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisotyön_avustukset/TP_EtsivanTyönAmmattilaistenPalkkaus/myonnetyt/etsivxtyxpari_2008.pdf)

Avustukset etsivään nuorisotyöhön 2010. Viitattu 29.7.2010

[http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisotyön_avustukset/TP_](http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisotyön_avustukset/TP_EtsivanTyönAmmattilaistenPalkkaus/myonnetyt/Etsivanuorisotyöavustukset2010.pdf)
[EtsivanTyönAmmattilaistenPalkkaus/myonnetyt/Etsivanuorisotyöavustukset2010.pdf](http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisotyön_avustukset/TP_EtsivanTyönAmmattilaistenPalkkaus/myonnetyt/Etsivanuorisotyöavustukset2010.pdf)

Christian ja Helge 2002. Kuvaus henkilökohtaisen palveluohjaajan työstä Kristiansta-
dissa. Ruotsin sosiaalhallitus 2002. Käännös: Sauli Suominen ja Hannu Viljamaa.
Omaisiet mielenterveystyön tukena, Uudenmaan yhdistys ry. Viitattu 30.8.2010

<http://www.omaisetpsyyusimaa.fi/palveluohjaus/pdf/christian-helge.pdf>

Hallituksen strategia-asiakirja 2007. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja

18/2007. Viitattu 29.7.2010 [http://www.vnk.fi/julkaisukansio/2007/j18-j19-](http://www.vnk.fi/julkaisukansio/2007/j18-j19-hallituksen-strategia-asiakirja/pdf/fi.pdf)
[hallituksen-strategia-asiakirja/pdf/fi.pdf](http://www.vnk.fi/julkaisukansio/2007/j18-j19-hallituksen-strategia-asiakirja/pdf/fi.pdf)

Hjort, H. 1995. Etsivän työn psykologia. Suom. Laatunen, S-L. Helsinki: Suomen
nuorisotyö Allianssi ry.

Huhtajärvi, P. 2007. Ammatillinen etsivä työ. Teoksessa Nuorisotyötä on tehtävä.
Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Toim. Tommi Hoikkala ja Anna Sell.
Helsinki: Hakapaino, 446-451.

Hänninen, K. 2007. Palveluohjaus – asiakaslähtöistä täsmäpalvelua vauvasta vaariin. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.

Joutulainen, M. & Ruokanen, P. 2008. Nuoren elämää yhteiskunnan reunalla. Koulusta ja työelämästä syrjäytymisen tarkastelua. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Järvikoski, A. & Härkäpää, K. 2004. Kuntoutuksen perusteet. Vantaa: WSOY

Karisto, A., Takala, P. & Haapola, I. 2003. Matkalla nykyaikaan. Elintason, elämäntavan ja sosiaalipolitiikan muutos suomessa. Juva: WSOY

Koukkunen, M & Tondi, H. Työpajatoimintaa työttömille aikuisille. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Männikkö, J. 2010. Etsivää työtettä etsimässä – kehittämistoimintaa nuorten palveluverkostossa. Tampereen ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Nuorisolain muutos 2010. Viitattu 23.9.2010.

http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/vireilla_nuoriso/nuorisolaki/index.html

Nuorisolaki 27.1.2006/72. Viitattu 23.9.2010.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010. Viitattu 18.8.2010.

<http://www.minedu.fi/OPM/?lang=fi>

Palveluohjaus – Käytäntöjä ja työkaluja 2008. Palveluohjauksen kehittäminen. Viitattu 30.8.2009.

http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/palveluohjauksen_kehittaminen/kaytantoa/

Pietiläinen, E. & Seppälä, H. 2003. Palveluohjaus asiakastyössä ja organisaatiossa. Helsinki: Painopörssi Oy.

Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus 2010. Viitattu 18.12.2010.

<http://www.sosiaalikallega.fi/aluetietoa/alueellista%20tietoa/asiantuntijuus/>

Qualitas Forum 2010. Johtamisen, laadun ja prosessien kehittämisen portaali. Viitattu 6.9.2010. <http://www.qualitas-forum.fi/Etusivu/tabid/53/Default.aspx>

Rautakorpi, K. Arviointi osana kuntouttavan työtoiminnan voimaantumisosessia. Jyväskylän yliopisto. Sosiaalityön laitos. Sosiaalityön pro gradu-tutkielma.

Siitonen, J. 1999, Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Oulun yliopisto.

Suominen, S. (toim.) 2002. Henkilökohtainen palveluohjaus. Case management mielenterveystyössä. Helsinki: Kirjoittajat ja omaiset mielenterveystyön tukena Uudenaan yhdistys.

Suominen, S. & Tuominen, M. 2007. Palveluohjaus: Portti itsenäiseen elämään. Helsinki: Picaset Oy.

Takala, M. 1995. Kouluallergia - yksilön ja yhteiskunnan ongelma. Tampereen yliopisto.

Virkkunen, H. 2010. Puhe nuorisolakiuudistuksen koulutuksessa, Jyväskylän paviljonki. 15.11.2010.

Wrede, G. 2010. Puhe nuorisolakiuudistuksen koulutuksessa, Jyväskylän paviljonki. 15.11.2010.

SWOT- Analyysi

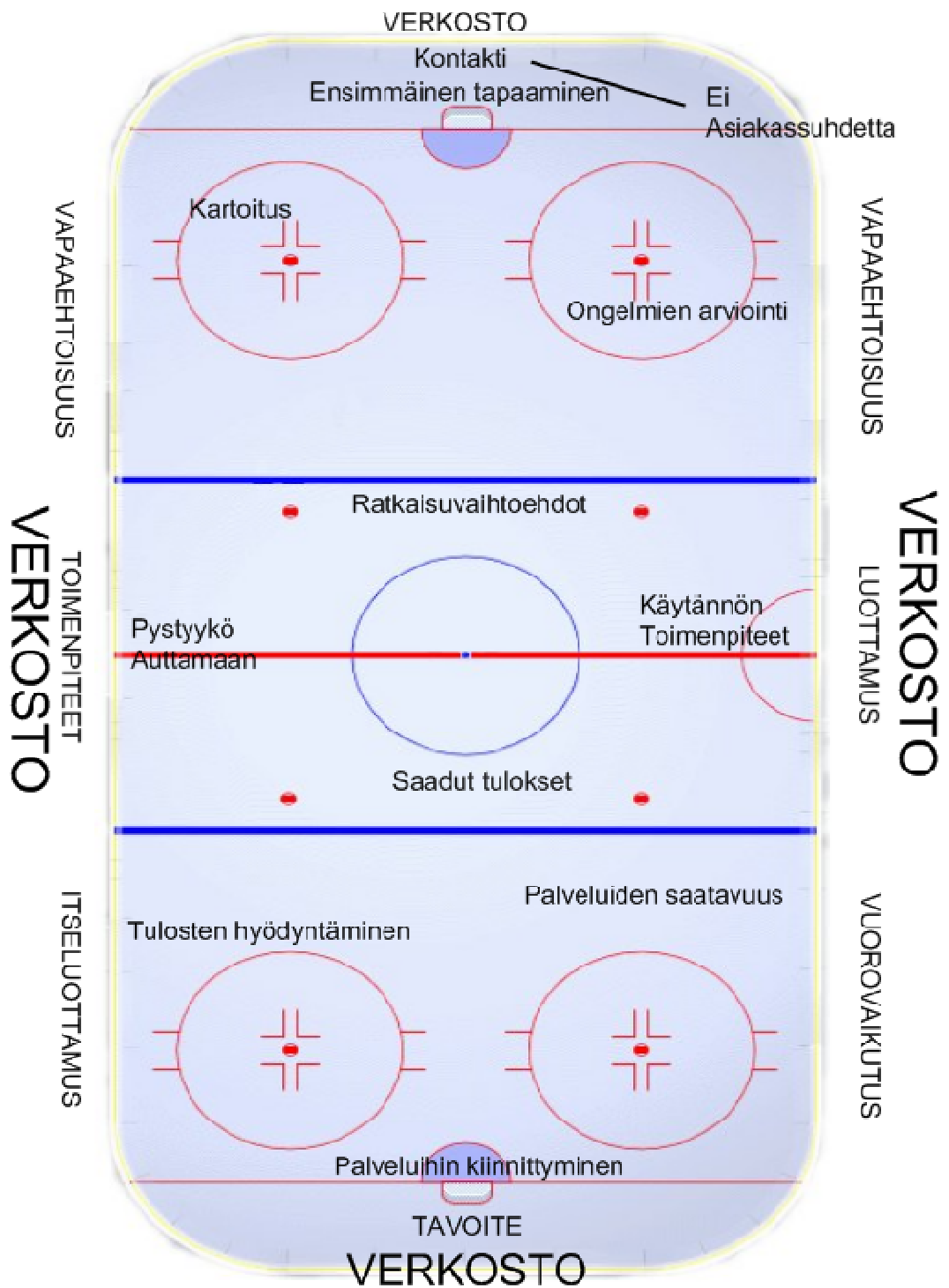
17.5.2010

Yhteenvedo etsivän työn tiimin jäsenten ajatuksista

ETSIVÄ NUORISOTYÖ LAUKAAN KUNNASSA

<p>VAHVUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pieni kunta <ul style="list-style-type: none"> - Helppo tuntea verkosto, ohjata palveluihin ja rakentaa yhteistyötä • Taustaorganisaatio (Vattipaja) <ul style="list-style-type: none"> - Olemassa oleva tieto, taito ja kokemus kohderyhmästä - Tuki työlle • Työparitoiminta <ul style="list-style-type: none"> - Mies-naispari - Koulutus - Oikea ikä - Liikkuva työote • Toimintamallin rakentaminen • Sosiaalinen tilaus työlle 	<p>HEIKKOUEDET</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uusi toimintamuoto <ul style="list-style-type: none"> - Osataanko hyödyntää? - Työn tunnetuksi tekeminen → kunnassa → kuntalaisille • Asiakkaat/Nuoret <ul style="list-style-type: none"> - Sitoutumattomuus - Löytyvätkö oikeat pudokkaat? - Vaikeus tavoittaa ne nuoret, jotka hyötyisivät palvelusta eniten • Tiedonsiirto/salassapitosäädökset • Osataanko tehdä oikeita asioita
<p>MAHDOLLISUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> • Trendikästä <ul style="list-style-type: none"> - Tiedostettua, tarpeellista ja ajankohtaista • Aikaa asiakkaalle <ul style="list-style-type: none"> - Mahdollisuus rinnalla kulkemiseen ja ”kädestä pitäen” – ohjaukseen • Käytäntöjen kehittäminen <ul style="list-style-type: none"> - Voidaan vastata nopeasti muuttuviin tarpeisiin - Erilaiset työmuodot - Laukaan näköistä toimintaa • Verkosto <ul style="list-style-type: none"> - Yhteistyötä laajasti – ei vain kunnan oman organisaation sisällä - Yhteistyö muiden etsivien työparien kanssa 	<p>UHAT</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rahoituksen loppuminen <ul style="list-style-type: none"> → työn loppuminen - Rahoituksen muuttuminen projektirahoituksesta kuntaosuudeksi • Työn todistelu <ul style="list-style-type: none"> - Miten voidaan esittää tulokset? - Lukuja/Laatua - Seuranta • Liian vaikeat asiakkaat • Muutokset tukijärjestelmissä <ul style="list-style-type: none"> - Harjoitteluaikojen ja muotojen tiukentaminen • Työntekijöiden vaihtuvuus <ul style="list-style-type: none"> - Työinnon lopahtaminen

ASIAKKAAN OHJAUSMALLI 2009

LIITE 4**TARVEKARTOITUS**

Asiakas:

Päivämäärä:

Tarve	Tämänhetkinen tilanne	Tavoite
ASUNTO		
RUOKA		
HARRASTUKSET		
KODINHOITO		
HYGIENIA		
PÄÄSÄÄNTÖINEN TEKEMINEN		
TYÖ		
KOULUTUS		
FYYSINEN TERVEYS		
PSYKKINEN TERVEYS		
ALKOHOLI		
HUUMEET		
YSTÄVYYSSUHTEET		
PERHESUHTEET		
SEURUSTELU		
RAHA		
VELAT		

Tarvekartoituksen pohjana käytetty CAN-kartoitusta (Camberwell assesment of needs)

LIITE 5**TOIMINTASUUNNITELMA**

Asiakas:

Päivämäärä:

Tarve	Tavoite	Toimenpiteet	Seuranta	Yhteyshenkilö
ASUNTO				
RUOKA				
HARRASTUKSET				
KODINHOITO				
HYGIENIA				
PÄÄSÄÄNTÖINEN TEKEMINEN				
TYÖ				
KOULUTUS				
FYYSINEN TERVEYS				
PSYKKINEN TERVEYS				
ALKOHOLI				
HUUMEET				
YSTÄVYYSSUHTEET				
PERHESUHTEET				
SEURUSTELU				
RAHA				
VELAT				

Toimintasuunnitelman pohjana käytetty CAN-kartoitusta (Camberwell assesment of needs)

ETSIVÄN NUORISOTYÖN TYÖMALLI LAUKAAN KUNNASSA

KOVAT TEKIJÄT

- Työprosessit :** Asiakkaan ohjausmalli, ryhmätoiminta, monialainen verkostoyhteistyö, koulu- ja oppilaitosyhteistyö, etsivän työn tiimi, toiminnasta tiedottaminen ja toiminnan raportointi.
- Työvälineet:**
- Asiakkaan ohjausmallin työvälineet: elämänviiva, tarvekartoitus, toimintasuunnitelma ja raportointi.
- Ryhmätoiminnan työvälineet: seikkailu- ja harrastustoiminta, teemoihin liittyvät vierailut, ruuanlaitto, ryhmätoimintatehtävät, vuorovaikutustaitojen opettelu ja tulevaisuuden suunnittelu aarrekartan avulla.
- Monialaisen verkostoyhteistyön työvälineet: Sovitut toimintamallit, säännöllinen tiedottaminen ja yhteydenpito.
- Koulu- ja oppilaitosyhteistyön työvälineet: Sovitut toimintamallit, säännöllinen tiedottaminen ja yhteydenpito.
- Etsivän työn tiimin työvälineet: Työnohjauksellinen pala-veri. Etsivän työn kokonaisvaltainen kehittäminen.
- Toiminnasta tiedottamisen työvälineet: Toiminnasta tiedottaminen tapahtuu tiedotussuunnitelman mukaisesti.
- Toiminnan raportoinnin työvälineet: Toiminnasta raportoidaan toimintasuunnitelman ja toimintakertomuksen muodossa. Opetus- ja kulttuuriministeriölle annetaan selvitys toiminnasta sitä vaadittaessa. Tiedonkeruun työvälineinä toimii Parent- järjestelmä, Arvi ja Passeli.

PEHMEÄT TEKIJÄT

Arvot

- Tasa-arvo
- Yhteisöllisyys
- Avoimuus
- Luottamus
- Vapaaehtoisuus

LIITE 6 (2)

Näkemykset

- Asiakastyö perustuu aina asiakkaan vapaaehtoisuuteen
- Työtä tehdään ihmisarvoa kunnioittavasti
- Työssä toimitaan asiakkaan hyväksi ja kunnioitetaan asiakkaan itsemääräämisoikeutta
- Asiakkaita kohdellaan tasa-arvoisesti
- Työntekijöitä sitoo vaitiolovelvollisuus

ORGANISAATION ANTAMAT RAAMIT JA EHDOT

Työntekijöiden roolit

- Työskentely tapahtuu työparityönä ja työpari kehittää yhdessä toimintaa
- Toiminnan seuranta ja kehittäminen
- Työparin tärkein työtehtävä on asiakastyö
- Työpari ylläpitää työn kannalta oleellista verkostoyhteistyötä

Työntekijöiden vastualueet

- Työntekijät huolehtivat asiakastyöstä
- Työntekijät huolehtivat monialaisesta verkostoyhteistyöstä
- Työntekijät hoitavat toiminnan rahoitukseen liittyvät asiat yhteistyössä lähimmän esimiehen kanssa.
- Työntekijät suorittavat toimintaan liittyvän raportoinnin